

BANATUL

ANUL I. 1926.

NUMĂRUL 10—12.

„CARAȘANA“ CASSA DE ECONOMII
Krassói Takarékpénztár • LUGOJ • Krassóer Sparcassa

⇒ Fondat 1880 ⇐

Face toate operațiunile de bancă • Secția de devize. • Relațiuni cu străinătatea.
Telefon 10, 258. Secția de devize: 166

KAMARIT
&
MEDER

Brașov

Tel. 6—13

Timișoara

Tel. 21-48

în interes comun cu firma

KANN u. HELLER

Budapesta

Viena

Toate sortele de articole
technice, mașini de unelte,
pompe, curele, astu-
pături etc., etc.

Banca Românească

a BĂNATULUI S. A. LUGOJ

Telefon No. 180

Afiata „Băncii Românești“ S. A.
BUCUREȘTI.

Acoardă în condițiuni avanta-
gioase *Credit în cont curent*
pe gaj de titluri, mărfuri și
ipotecă. Scontează cambii și cu-
poane. *Execută plăți* asupra tu-
turor orașelor din Țară și stră-
inătate. Emite cekuri și scrisori
de credit. Primește *Depuneri*
spre fructificare pe termen sau
la vedere (fără abziceri).

MASCHINEN-ABTEILUNG der
Schwäbischen Zentralbank A. - G.

TIMIȘOARA, Str. I. C. Bratianu 1.

LUGOJ, Str. Reg. Ferdinand 10.

Fordson Tractore, Ford Lastautos u. Luxuswägen

Autorisierte Vertretung. Lanz Dreschgarniture. Rohöltraktore. Landwirtschaftl.
Maschinen. Grösste Maschinenniederlage des Banates.

Zentralheizungen
Trockenanlagen
Ventilatoren
Rippenrohre

ab Lager

Ing. Jakobi & Co.

Vertretungen :

Netzschkauer Maschinenfabrik,
Netzschkau, Höntsch & Co.,
Dresden-Niedersedlitz etc.

Tel. 19-89.

Tel. 20-37.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Consument Konfekciöipar

Timișoara

Strada Gheorghe Lazar (Szerb-utca) 2.

Női- és férfi-szabóság

állandó raktár női- és férfi-divatszövetekben és selymekben. Tartósan ugyanazon vállalatnál alkalmazásban levő tisztviselők és munkások részére előnyös részletfizetési feltételek és árkedvezmény.

Gegründet im Jahre 1812

J. & C. KIMMEL A.-G.

TIMIȘOARA

Tuica-, Slivovitz-, Treber-
und Cognac - Brennereien.
Fassfabrik

Liqueurefabrik und Weingross-
handlung.

Tuică u. Weinverkauf engros

Foudat 1894.

Gegründet 1894.

Gustav Häring

Timișoara-Cetate

Bulevardul Regele Ferdinand No. 5.
Comerț de ață. Manufactură și măr-
furi curente en gros
Garn-, Manufactur- und Courrentwaren
handlung engros

Telefon urban și de județ No. 716
Stadt- und Komitatstelefon No. 716

Pátria kávéház FRATII GERSON

Fabrik, Strada 3 August

a Gyárváros legelső szóra-

: — : kozóhelye : — :

: — : Minden este tánc : — :

Automobile,
accessorii,
cauciucuri,
Bandage,
Hutchinson.

Ioan Minnich

Timișoara I, Piața Unirei 1.

TELEFON 23-95.

Tunner Kornel

Erstes und grösstes Marmor- u.
Granitwerk

Timișoara

Elisabethstadt, Hunyadystrasse No. 4

Fabrik: Andrásystrasse 22.

Empfiehlt: **Grabsteine, Kriegerdenkmäler, Figuren, Marmorplatten** etc. infolge maschineller, Einrichtung zu billigsten Preisen.

TEMESVARER BANK- UND HANDELSAKTIENSGESELLSCHAFT

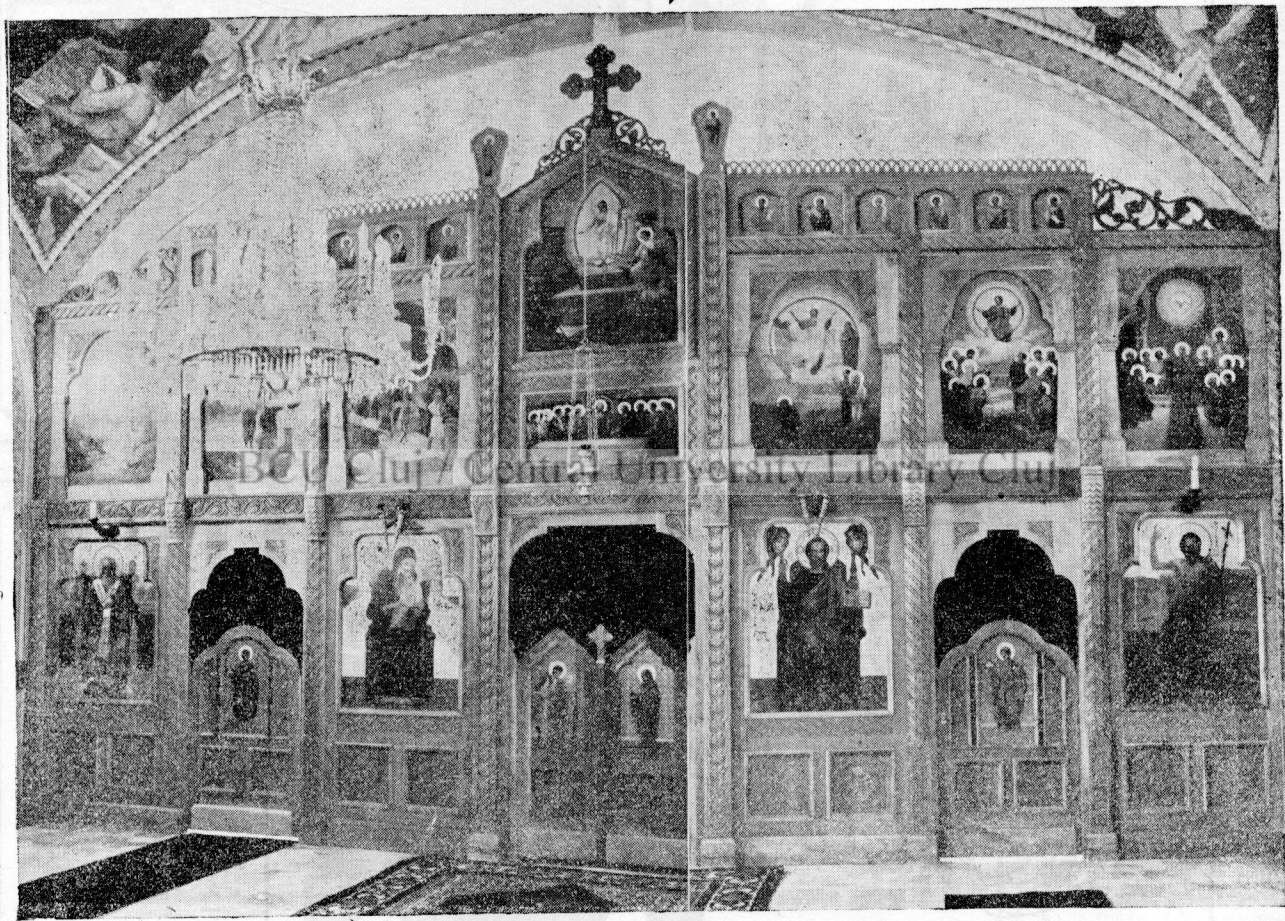
Timișoara (Rumänien), Piața Sft. Gheorghe. Im eigenen Bankpalais

Vertretung: Banca Marmorosch Blank u. Co. S. A. Bukarest.

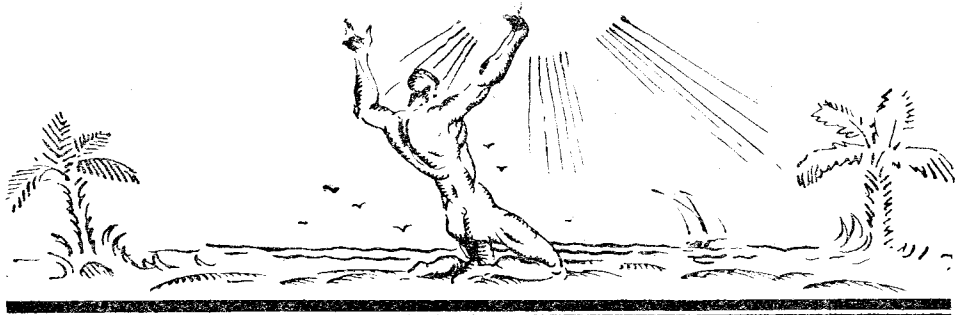
Gegründet: 1906.

Eigenes Kapital: 89,000.000 Lei.

Einlagen: 220,000.000 Lei.

Iconostasul bisericii ort. române din Orșova pictat de prof. Virgil Simonescu — Lugoj.

NAȘTEREA

Cea mai splendidă zi, e ziua nașterii lui Isus. S'a născut într'o iesle a dobitoacelor, într'un locaș umil, înconjurat de cele mai blânde animale: bou și asinul.

Ele simbolizează blândeța și bunătatea, iar noul născut, Mântuitorul lumii, e idealul uman divinizat în forme reale.

Ce bucurie mare! Câtă dragoste 'n lume! Din depărtările Iudeei și 'n întreaga împrejurime vestea nașterii a făcut ca toate vietățile să salte de bucurie, firea întreagă era îmbrăcată în haine de sărbătoare. Păstorii s'au coborât din munții lor, au venit să preamărească pe Hristos . . .

O naștere misterioasă, o cometă prevestitoare, un Dumnezeu bun, iată enigmele nașterii lui Isus.

Dumnezeul-Om e misterul, pe care-l caută să-l deslege lumea filosofilor de azi. S'a născut din femee și a realizat nemurirea prin idealul perfecțiunilor morale, a propovăduit iubirea și pacea, florile gingașe ale creștinismului.

Cometa prevestitoare a fost călăuza magilor din Caldeia, cari prin daruri sfinte, și-au exprimat tâlcul pietății, îngenunchiind în fața noului rege.

Filosofia creștină e concepția unei armonii morale, prin care ființa atinge maximul perfecțiunilor în sensul unui sacrificiu al deaproapelui, a e umilirii și a e dragostei eterne.

Eternitatea se manifestă în realizarea idealismului. Crearea operelor mari e simbolul științei moderne.

Idealismul cel mai mare l-a avut Fiul din Nazaret, care a venit în lume să construiască piramida uriașă a vieții armonioase. A edificat sufletele târâte în noroiul vremii, a smuls rădăcinile pătimase ale instinctelor animale, a îndepărtat răul și suferința, săvârșind fapte reale și rugăciuni umile. Dumnezeu l-a dat oamenilor și ei l-au sacrificat.

Sacrificiul e spiritul generos al acelor care renunță la viață, luptând și urmărind idealul și'n clipele de pe calvar.

Sufletul omenesc vibrează armonios la auzul cântecelor melodioase ale nașterii lui Isus. Acum XX. de veacuri păstorii înălțau cântece frumoase, cântecele de azi se îndreaptă spre sublimătatea divină a lui Isus.

Cântecul de azi ne lasă reci, nașterea lui Isus a devenit un mit. „Isus“ e imagina omului ideal. Cu toate acestea există o unitate 'n armonie, Isus rămâne fiul lui Dumnezeu, nașterea lui e o realitate a trecutului și o speranță a vieții spirituale de mâine. Credeți? Veți crede atunci, când realitatea crudă va omorî ultima licărire de speranță și dragoste; atunci ultima părticică din materie se va spiritualiza și credința va fi lumin'șul unei gândiri întunecate și îndreptarea unei clipe de șovăială . . .

Sărbătoarea Crăciunului e fastul, luxul zilelor de azi. Sărbătorim amintirea lui Isus, dar uităm esențialul vieții umane: *pe copilul sărac!*

Există o ființă orfană în lume, un copil părăsit, un suflet mâhnit, pe acesta nimeni nu-l cheamă, el e nemângăiat. — Să-l mângăiam și să-l iubim!

Ziua nașterii lui Isus, să fie o zi de înălțare sufletească! Contemplând nașterea lui Isus să ne ridicăm în sferile cerești! Prin puterea milei și a tăriei să ne înobilăm!

BCU Cluj / Central University Library Cluj *C. Rudnean.*

Colindătorii.

Satu 'ntreg e-o vale plină
De lumini și sărbătoare,
In bataia lunii doarme
Sub zăpada sclipitoare.

E'n puterea Noptii sfinte;
Noaptea plină de fiorii
Binelui și-ai bucuriei,
Când pornesc colindătorii.

Dintr'untâiu în depărtare
Trăgănat sună colinda,
Pân', cu tropote crescânde,
Inghețații umplu tinda.

„Sus! Sculați, măi Domnișori!
Că vă vin colindători
Noaptea pela cântători.

Nu vă vin cu nici un rău
Ci v'aduc pe Dumnezeu
Să vă mântuie de rău“

Câte un ciur de nuci și-alune
Le împarte găzdărița.
Iară lor de bucurie,
Nu le mai tace gurița...

Și ieșind bat•cu genunchii
— Că-s micuți — în torba plină.
Gazda casei îi poștește
Și la anul iar să vină.

BANATUL RELIGIOS

Cu 1 Januarie 1927 revista „Banatul“ pleacă din nou la drum, într'o direcție nouă și cu conștiința unei misiuni proprii, în mijlocul unei regiuni atât de frumoasă, cum puține are România mare. Misiunea această de tribună a tuturor problemelor ei și de magazin istoric, limbistic, folcloristic și a tot ce are Banatul nostru, îi dă un rol onorific în viața acestei provincii. Nu ne îndoim, că lumea noastră românească îi va va face revistei primirea cuvenită și-i va păstra dragostea în tot timpul, cât nu se va face absolut nedemnă de ea; de aceea pornește la drum, făcându-și cruce și zicând: *Doamne ajută!*

„Zis'a Domnul: eu sunt ușa: prin mine de va intra cineva, se va mântui și va intra și va ieși și pășune va afla.“ Inceputul a tot lucrul avem să-l facem în numele aceluia, dela care vine tot darul și toată darea cea bună! Sf. Pavel, ajungând la Atena, se așează în aeropag și vorbește: „bărbați atenieni, din toate văz ca și cum ați fi foarte cucernici. Căci, trecând și văzând idoli voștri, aflat-am și un altar, pe carele era scris: dumnezeului necunoscut. Pe celace dară voi nu-l cunoașteți și îl cinstiți, pe acesta îl vestesc vouă. Dumnezeu, cel ce a făcut lumea aceasta și toate cele ce sunt în ea... *întru el trăim și ne mișcăm și suntem* — ai lui neam suntem. Neam dar al lui Dumnezeu fiind noi, nu se

cade să socotim că dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrii, ciopliturii cu meșteșug și din gândul omului...“ (Fapte 17, 22—29).

Imi închipui că, dacă sf. Pavel azi ar veni în mijlocul nostru, ar stă și ni-ar zice: frați bănațeni, din toate văz ca și cum ați fi cucernici. Văd bisericile voastre, frumoase, pompoase chiar; văd preoții voștri eleganți, cu multă școală; văd sărbătorile voastre cu mult fast. Dar văd și idoli: țarinile, vitele voastre, podoabele voastre: mătasa pe femei, galbinii la fete, vopselele chiar și pe bab... Nu se cade să socotim, că toată vieța omului stă numai în bogăție și podoabe, ieșite din gândul omului. Bisericile voastre sunt goale, pe ulițele voastre nu se mai joacă copii... „Trecând anii necunoștinței acesteia, Dumnezeu vestește acum tuturor oamenilor pretutindenea să se pocăiască, pentru că a pus zi, în care va să judece lumea într-o dreptate...” (Fapte, 30—1.)

De fapt, între toate problemele Banatului, una dintre cele mai importante e problema religioasă. Intre celelalte probleme: economice, politice, culturale, aceasta ocupă un loc de frunte. Să nu creadă nime, că vorbim din interes „popesc”. Vorbim da, ca preoți, în primul rând răspunzători pe acest teren, dar vorbim înd mnați de gravitatea ce o are morala în vieța popoarelor. Și temeiul a toată morala e religiunea. Netăgăduit, poporul nostru suferă de diferite viții morale. Menționăm: nefrecventarea serviciilor religioase, căsătoriile premature, concubinajele, alcoolismul, sistemul de 1 copil, ravajiile sectelor. Vom avea ocaziune să ne ocupăm mai pe larg de ele, de fiecare în special. Și trebuie să ne ocupăm, dacă vrem să dăm o bună îndrumare viitorului acestei provincii.

În „Gazeta de Transilvania“, No. 26 din 1845, a apărut o corespondență din Banat semnată de „un mirean de legea gr. răs. neunită”. Toate semnele arată, că ea a fost trimisă din părțile Bocșei, ori ale Oraviței. Acolo se verificau faptele, la cari se refere: reacțiunea împotriva ierarhiei sârbești și trecerea populației la biserica unită, în care se slujea exclusiv românește și se po-

menea patriarhul dela Roma si episcopul român dela Orade. Și iacă ce spune corespondența: „Biserica răsăritului se vaită, că mulți din fiii săi se unesc cu cea dela Apus. Cum se aude așa veste grea, se trimit protopopi, arhimandriți, ba înșiși arhieriei se ostenesc până la locurile acelea, unde — cum zic — au rătăcit turma din calea sa, pe care a umbla este rânduiește dela botez. Și ce aud aci, dacă-i întreabă despre pricinile mutării? Au dor vor auzi ceva din dogme, despre cari prostul nici nu visează și carele după datina de până acum gândește, că toată legea se cuprinde din posturi și din mătăanii. Nu, de dogme nu-i vorba, ci de văitături împotriva ștolei...” Apoi se plânge de mulțimea de preoți în fiecare parohie, și zice: „la atâta număr de popi, temnițele totuș sunt îndesate de binecredincioșii noștri. La noi au ieșit zicală: că mai ușor poți fi popă, decât dascăl și pentru ce? pentrucă popa nu-i învățător, precum a fost Mântuitorul, apostolii și ucenicii lui...”

Astăzi o altă pornire se desprinde la poporul nostru, aceea spre sectele pocăite. Cauza acesteia e desigur, pe lângă momelile agenților, înconștiența unei vieți religioase, lipsa de educație sufletească, în acord cu dogmele sublime ale creștinătății. O revenire pe acest teren, absolut se împune!

Până nu e târziu, să revenim la ideea religioasă. Zic: până nu e târziu, pentrucă, precum vom arătă în articolii viitori, populația românească a Banatului scade enorm și dacă nu se va opri acest proces, ajungem să ne desființăm noi pe noi înșine! Sunt cari atribue acest simptom unor cauze pur economice, dar nu e greu a dovedi, că e în raport direct cu religiozitatea populației.

Intr'o țară, pe a cărei emblemă stă scris: „nihil sine Deo”, ideea Dumnezeirii trebuie să domineze toate. Vom căută să servim această idee din toate puterile și dela ea așteptăm izbânda viitorului.

Cu Dumnezeu înainte!

Dr. Nicolae Brînzeu.

:~::~ De noul an :~:::

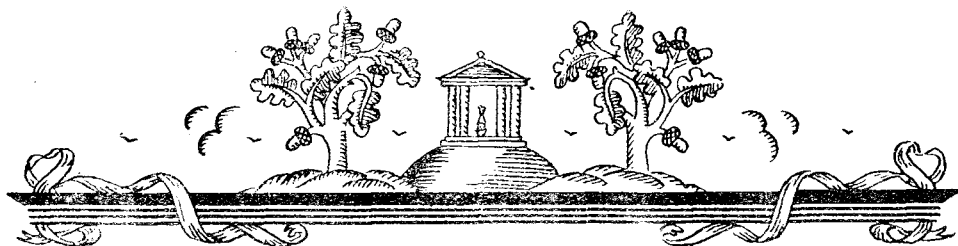
*Pe aripi de vânt apare noul an promițător
Și în cale-i iarna 'ntins'a nesfârșitul său covor,
Mii cristale pe la geamuri pretutindeni se răsfață
Sunt plăpânde de podoabe: lucitoare flori de ghiață...*

*Fulgii albi ce se revarsă în îmbelșugat troian
Pregătesc întreg pământul, ca atunci, când noul an
Va veni din alte sfere zîmbitor și fericit,
Să nu vadă 'n câte lacrimi globul nostru-i învălit.*

*Și natura, și omenirea stă cu brațele deschise,
Așteptând o lume nouă cum se-arată doar în vise...
Și așa în ani... în veacuri... și milenii de-arândul
Anul nou e acel spre care veșnic îi colindă gândul...*

*Dar, nu se gândește oare, că-anul vechi, și trist de-ar fi
E un an, din viața noastră, care nu va reveni
Și cu fiecare clipă ce o credem „fericire“
Spre sfârșitul ei cu toții... ne 'ndreptăm în neștiire?*

Doina Peteanu.

Tapia

de Prof. Traian Simu.

Pornind dela Caransebeș, pe malul drept al Timișului la vale, — de unde albia râului începe a se lărgi, pentruca undele apei să aibă un drum mai liniștit pe sub poalele dealurilor, ce se țin lanț și se opresc unele domol și leneș deasupra luncei mănoase, altele cu povârnișuri mai scurte și rezezi, împodobite alocuri cu păduri frumoase, deasupra cărora să zăresc culmile semețe ale Padieșului, — satele se înșiră, unele după altele, ca niște mărgele albe, având toate aceleași gospodării cu aceiași Români bănățeni muncitori, veseli și cuminți. Unde dealurile par că șovăesc, în fuga lor răzleață de a mai înainta spre apus, la poalele acestora, unele împădurile, altele încărcate cu pomi roditori și viță de vie, se află comuna Tapia.

Sătulețul acesta liniștit, așezat la câțiva kilometri de Lugojul nostru, ascuns în desișul pomilor roditori, în zilele noastre se mai remarcă doar cu țărancele-i sprintene și portul lor înflorit, cari până toamna târziu, cu poveri mari pe cap, grăbesc la piața noastră să-și vândă produsele lor de bune gospodine.

Pe vremuri însă Tapia, adecă Tapae, a avut o importanță foarte mare din punct de vedere strategic, păstrându-și în istoria luptelor daco-romane un renume și rol deosebit. La Tapae s'au dat, dupăcum se știe, între strămoșii noștri, două lupte crâncene, cari sunt pomenite și în scrierile lui Dio-Cassius și Jornandes. Prima luptă s'a dat la anul 89 d. Cr., pe timpul domniei lui Domițian, care, în urma deselor incursiuni ce le făcuse oștile lui Decebal în Moesia, fù nevoit să încredințeze guvernatorului din provincia aceasta, lui Oppius Sabinus, conducerea unei expediții în Dacia, care se termină cu izbânda lui Decebal și moartea guvernatorului. Porni apoi însuși Domițian ca să-și încerce norocul dar, ajungând în Moesia, preferi mai bine să chefuiască, decât să-și obosească corpul moleșit în petreceri, prin locurile puțin sigure din Banat și astfel însărcină trecerea Dunării lui Cornelius Fuscus,

care însă se reîntoarse fără nici o ispravă. O a treia expediție, în fruntea căreia fusese Tettius Iulianus, avu norocul să ajungă până la Tapae, unde cetele lui Verinas, cel mai distins general a lui Decebal, fură nimicite, iar Decebal numai prin viclenie fû în stare să împiedice înaintarea legiunilor romane spre Sarmisegetuza. Chiar și biruința aceasta ar fi periclitat existența Daciei, dacă Domițian ar fi biruit pe Quazi și Marcomani, în luptele ce le purtase cu acestea în Pannonia. Pacea pripită și umiltoare pentru Romani, legată de Domițian, a rectificat-o armele și vitejia legiunilor conduse de marele împărat Traian, când tot la Tapae, la 102 d. Cr., se dete o luptă înverșunată, unde viteazul împărat își prefăcuse propria-i garderobă în pansamente pentru răniți, dar nu fără succes, căci în urma acestei învingeri, drumul îi eră deschis până'n inima Daciei, ceea ce determină pe Decebal să primească o pace dictată de Traian, în condiții nefavorabile pentru el și vânjosul lui popor.

Localitatea aceasta deci în două rânduri fusese amintită de vechii istoriografi, fără a i se indica locul, dar nici pe hărțile vechi nu-i este locul stabilit și din cauza aceasta se iviră mai târziu o mulțime de păreri și ipoteze, ce sunt chiar până astăzi discutate, că unde adică existase pe vremuri Tapae? Astfel istoriografii Roesler, Hunfalvy și Borovszky căutaseră localitatea aceasta istorică undeva pe lângă Turnu-Roșu, alții, ca de exemplu Franke și Tomaschek prin Ardeal, în apropierea Sarmisegetuzei, iar Goos la Porțile de fier. Păreri diferite aveau și aceia cari susțineau că Tapae a existat pe pământul Banatului și vedem că Királyi Pál scrutează jurul Caransebeșului, dar fără rezultat, iar Ignatie Sombaty, fără nici o argumentare, o susține la Vărădia, Katancsich și Böhm, precum și la Spruner-Menke, Tapae este stabilit lângă Lugoj, apropiindu-se deci de adevăr cei din urmă.

Istoricul Friderik Pesti, în istoria sa, nu recunoaște existența comunei Tapia de astăzi nici la recensământul din anii 1717, 1723 și 1734, ci crede, că a luat ființă abia la anul 1761, bazându-se pe o hartă de pe timpurile acelea, unde este indicată lângă Lugoj. Părerea aceasta, ca multe altele ce se cuprind în istoria d-sale, este neîntemeiată și deci nu aflu de consult nici în cazul de față să insistăm asupra ei sau să stăm nedumeriți.

La nici un caz Tapae nu trebuie căutat între munți, precum o făcură cei mai mulți cari fuseseră preocupați de problema aceasta, ci trebuie insistat în regiunea dealurilor bănățene, ceea ce o putem demonstra și cu columna lui Traian, unde ni se înfățișează și luptele ce avură loc la Tapae. Pe acel basso relief se disting și conturile unor asperități terestre mai mici și cum Tapia de astăzi este așezată acolo, unde câmpia se amestecă cu regiunea dealurilor, cred că Tapae de odinioară mai trăește și astăzi printr'o nomenclatură schimbată, cu toate că nici pe cea mai temeinică hartă a lui Pentinger nu ocure.

Dacă până astăzi la Tapia nu s'a găsit încă urmele vreunei cetăți din piatră, sau alte rămășițe daco-romane, ce ar demonstra în mod învederat existența acestei localități însemnate în apropierea Lugoșului, putându-se astfel ușor evita seria ipotezelor cari se iviră, după cum văzurăm la mai mulți istorici, se atribue, după părerea mea, împrejurării, că Tapae de odinioară nu cred să fi fost vre-un castru solid și permanent, construit pentru a adăposti soldați în toate vremurile, cum fuseseră altele în Banat și astfel indicate aproape pe toate hărțile din antichitate, ci a fost un simplu lagăr temporal, urmele căruia s'ar putea distinge foarte anevoios sau nici decum, pentrucă se construise numai cu scopul de a baricadă și împreună intrarea legiunilor romane în munți. În vre-o cercetare amănunțită ne-ar putea servi ca indiciu eficace numai două puncte de sprijin, numirea actuală a comunei și bassorelieful de pe columna lui Traian.

MOLDOVAN & CO.
 FABRICA DE
OGLINZI și
GALANTERIE
 DE STICLE S.A.

GLASGALANTERIE UND
SPIEGELFABRIK
 .A.G.
 TELEFON: 12-07
 TELEGR. ADR: OPALIN.
TIMIȘOARA.
 I. PIATA TEDES VODA 2.

ERZEUGT:

*Spiegel für die Möbel-Industrie
 geschliffen und glatt.
 Geschliffene Gläser
 für Bauarbeiten und Interieurs.
 Technische Gläser
 für sämtliche Industrien.*

*Schildermalerei.
 Bazarspiegel.
 Schreibgarnituren.
 Schaufenster-Einrichtungen
 Souvenir-Gegenstände.
 Messingverglasungen.
 Gebogene Tafelgläser.*

Din creațiile poetice ale poporului bănățean

de Prof. Dr. Aurel E. Peteanu.

„Abia este ceva mai de interes decât studierea caracterului poporului român pe baza cântecelor lui, pentru că în acestea se oglindește fiecare înclinare a firii sale, fiecare rază a geniului său“.

C. Actiu.

Cercetările folklorice făcute de un timp încoaci cu mult sistem și pe temelii cu totul nouă, într'o provincie sau alta, cu scopul de a pătrunde în cutele sufletului colectiv al poporului de rînd și de-a cunoaște comorile neprețuite, energiile care sălășluiesc în acest mare și minunat suflet, — sînt, incontestabil, una dintre cele mai plăcute și importante ocupațiuni intelectuale ale zilelor noastre.

A cunoaște întreg felul de a trăi, de a vorbi, de a cânta, de a se înveseli și de a se întrista, marele capital de bunuri sufletești al celor mulți, întregul suflet, bogat în sentimente nobile al țaranului nostru, — este și trebuie să fie una dintre datoriiile cele mai de căpetenie și sfinte ale fiecărui intelectual român.

Convins de marea importanță a acestor cercetări etnopsichologice, menite a ridică vâlul încă de pe multe taine sufletești ale poporului nostru, ca și fiu al Banatului, avînd în toate timpurile o dragoste sinceră, pot zice, nețărnută pentru viața simplă și patriarhală dela țară, pentru felul de a fi, de a simți și de a se cugeta a Bănățeanului nostru, mi-am ținut de cea mai scumpă datorie să-mi „aplec urechea la glasul sfios al muzei populare“, la glasul ce se tînguie în doine de frumuseți incomparabile, cu adevărat divine și, după putință și împrejurări, să dau la iveală, de data aceasta, cel puțin câteva dintre neperitoarele monumente

ale geniului, adevăratele mărgăritare ale poporului nostru, adunate, în timpul din urmă, în anii 1925 și 1926.

Din cercetările mele folklorice de până acum, făcute în deosebite timpuri și locuri ale Banatului, am ajuns să-mi întăresc convingerea, că poporul român bănățean, așezat de falnicii legionari ai marelui Traian, pe cel mai frumos și bogat pământ românesc, între Mureș, Tisa și Dunăre, într'un adevărat raiu pământesc, are o poezie minunată, incomparabil de frumoasă, bogată și variată, în care vibrează glasul vremurilor trecute: întreaga tragedie a vieții sale din lungile veacuri de apăsare, vitejiile și suferințele moși-strămoșilor noștri, toate simțirile încercate de acest mândru popor, oțelit în focul luptelor purtate pe aceste plaiuri, în seria lungă a secolelor de grea cumpănă.

Poporul român bănățean, ce locuiește în masse compacte, între Tisa, Dunăre și Mureș, din timpurile cele mai îndepărtate până 'n ziua de azi, pe un pământ de un adevărat paradis, într'un mediu fizic potrivit pentru dezvoltarea celor mai alese însușiri sufletești ale sale, dela început s'a înfrățit cu codrul, împărțindu-și tot sbuciumul sufletului său, toată jeluirea dorurilor sale cu natura sincera lui povățuitoare, în toate clipele vieții sale.

Natura, cu graiul ei dulce și misterios, cu priveliștile-i fascinătoare și grandioase, cu portul ei minunat, cu cuvântarea măr ață a brazilor ce freamătă, cu ciripitul dulce al paserilor, cu murmurul multiplu al izvoarelor și riuulețelor ce strătaie, în lung și 'n lat, pământul frumos al Banatului, cu tot ce are ea mai fermecător și dumnezeesc, în acest colț de țară, în toate vremurile i-a învăpăiat sufletul, i-a vrăjit și încordat strunele irimii, îndemnându-l să-și toarne în fermecătoarele sale poezii: sentimentele profunde și naive, dulci și dureroase, durerile și bucuriile, toate tainele sale sufletești, tot sbuciumul suferințelor sale de veacuri.

Priveliștile fără seamă ale munților bănățeni cu defileuri clasice, cu freamătul codrilor seculari, cu poeni și dumbrăvi încântătoare, cu dulcea și melodioasa simfonie a frunzelor de fag și stejar, cu tot ce are natura mai curat, mai atrăgător și mai tineresc în frumusețile ei în acest colț de țară, i-au alinat durerile, l-a făcut cântărețul cel mai de seamă al dorului, poetul florilor și al iubirii.

Din sânul mândrei naturi și-a cules Bănățeanul doinele sale incomparabile. Trăind în mijlocul ei și pătruns de simțul dragostei intime față de acest minunat izvor al tămăduirii durerilor omenești, a contemplat-o cu admirație, din ce în ce crescândă, străduindu-se

s'o cunoască mai bine, să afle mai mult din tainele ei și, cunoscând-o, s'o facă părtașă durerilor și bucuriilor sale.

Comoara de frumuseți neperitoare a Carpaților bănățeni, cu înălțimile înverzite ale codrilor tăinuitori de mistere, cu stânci ce sgârie nourii, cu păduri nesfârșite, în cari se adună par'că toate tainele firii, — văile minunate ale Timișului, Carașului, Bârzavei, Nerei și ale Bistrei, țara Almăjului și valea Dunării, toate aceste priveliști răpitoare, cu locuri sfinte, cu atmosferă limpede și aer curat de munte, i-au alinat, sub cerul azur senin, în beția brazilor și 'n splendoarea munților, toate frământările lăuntrice, nenumăratele răni ale sufletului său chinuit, i-au net zit fruntea încrețită de dureri și suferințe, sădind și întărind în sufletul lui cele mai alese sentimente religioase, estetice și morale, cea mai curată dragoste de neam, glie și limbă.

Intreaga sa poezie și, îndeosebi minunatele sale doine, ne evidențiază dragostea incomparabilă ce o are acest fiu al naturii pentru comorile și farmecile ei. N numeratele comparații, alegorii, metafore, onomatopee, întâlnite atât de des, aroape în fiecare vers al poeziilor sale, sânt luate cu predilecție din natură, ceace vădește că între Românul bănățean și natură este o dragoste foarte veche și nemărginată și că nimeni nu cunoaște mai bine decât el comorile de frumuseți ale pământului ce-l locuște.

Socotind că pot aduce un modest serviciu literaturii noastre populare, țin să dau la iveală, din colecția-mi folklorică mai recentă, câteva doine și chiuturi (strigături), înfățișându-le în forma lor firească și, în limitele posibilității, cu caracterele graiului provincial.

Regret foarte mult că, lipsind tipografiei locale caracterele speciale, transcrierea fonetică a poeziilor n'am putut-o face întocmai cum trebuia și precum îmi erà intenția.

I.

DOR GIN BĂNAT.

*Frunză v'erg'e l'emn uscat
Batș'e vântu gin Bănat
Și ing'e vântu ajiunjie
Mirosuri gin Bănat duș'e.
Că Bănatu-i șas cu flori:
Fețș'e multș'e, mult fișori,
Fiș'ori bravi, fețș'e frumoasă
Și îs tar'e dragăstoasă.
Portul lor pă țărăn'e,
Sintești, 1926.*

*Făcutș'e pă lăcomie
Cu sprânș'en'e negrioară
Ș'in' l'e iubestș'e moar'e.
Ș'in' iub'estș'e Bănățană
Duș'e dor gi-a bună samă,
Că Bănatu-i micuciel
Multă dragostș'e-i în iel;
În Bănat îi apa bună
Cât or biă tăț să cunună.
Auzită dela Silvia Covaci.*

II.

CUCUL'E PASĂR'E DRAGA.

Cucul'e pasăre dragă
 Şe cântă primăvara ntrăgă
 Tot zburând din criangă 'n criangă
 Şe dor ai în pieptu tău?
 După şine-ţ par'e rău?
 Şe n'e laş când vin'e vara
 Nu mai cântă în codrii sara?
 Laş păduria în tăş'erie

Sinteşti, 1926.

Şi tşe duşi ca o păr'er'e.
 Stai tu cucul'e şi cântă
 Colia'n cianga înfrundzită
 S'ascultşe mândra la tşin'e,
 Să-i triacă doru dă min'e,
 Io s'ascult cântaria t'a
 Să-m alin dureria mia.

Auzită dela Simion Toma.

III.

LA FÂNTÂNA Ş'A DĂ PIATRĂ.

La fântâna ş'a dă piatră
 J'ugiec'un feş'or o fată,
 J'ugiecata îi făcută
 O ia 'n braţă ş'o sărută.
 Dar când jură la luat
 Părinţi nu i-or lăsat
 lei s-or dus dă s-or n'ecat,
 Stăjărel, frundză rotundă,
 Ingie-i apa mai afundă.
 Apa afară i-o soar'ită

Sinteşti, 1926.

Şi părinţi i-or găsit.
 Şi i-or dus, i-or îngropat
 La biserica din sat.
 Gin fiş'ior o răsărit
 Un brad mar'e înverdzit,
 Gin fetsită
 Foi g'e viţă.
 Viţa cătră brad s'o 'ncins
 Ş'amândoi iei s'or cuprins.

Auzită dela Simion Toma.

IV.

D'AR VIN'I, VIN'I VR'EMIA.

D'ar vin'i, vin'i vr'emia
 Să 'nfrundzască păduria
 Că prîn frundzăl'e dă fag
 Să-m aud doina cu drag.
 Că prîn frundzăl'e dă nuc
 Să-m cântşe'e duios un cuc,
 Iar pă vârş dă rămuria
 Să-m cântşe'e o turturia
 Să răsun'e păduria

Chizătău, 1925.

Să-m alin'e dureria;
 Ca să răsun'e codru
 Să-m alin'e doru,
 S'audă izvoarăle,
 Să-m spiel'e lacrămil'e,
 S'audă şi floril'e
 Şi privighitoril'e
 Alin'e-mi dureril'e.

Auzită dela Ioan Pucea.

V.

MĂ BĂGIŢĂ FRUMOŞĂL.

Mă băgiţă frumoşal
 Tşi'e iub'esc măcar să pier,
 Numa tu să fii iclean
 Să mă aperi gi duşman,
 Că io atât duşmani am
 Căţşe'e dzil'e-s într'un an

Sinteşti, 1925.

Şi duşman'i mult or dziş'e
 Că dragostş'a să n-o strîşe
 Dar' strică pă numă-sa
 Bagia să şci'e purtă
 Şi nu li-o faş'e voia.

Auzită dela Eva Mateiu.

VI.

CÂND IERAM LA MAICA FATĂ.

Când ieram la maica fată
 Ieram mândră și lăudată
 Mă chitș'am la sărbători
 Cu p'en'e și dalb'e flo i.
 Purtam p'en'e la coșată
 La brîu flori dă tămâiță,
 Purtam pupi gi tulipan
 Și flori scump'e gin ducian
 Purtam rochii gi mătasă
 Numa'n fir gi aur toarsă
 La grumadz purtam mărjiel'e,

Sintești, 1925.

Pă cap bani, la mân'i in'el'e,
 Și țin mintș'e mama mia
 Cât gi dragă mă avia,
 Gi lucru nu-m dăgia griu
 Trăiam dulș'e cum vriam iău.
 Dar gi când m'am măritat
 Tătă lumia s'o 'nscimbat,
 Gi-aș fi știut io vre-odată
 Cât gi bin'e-i măritată
 N'aș fi pus cununa'n cap
 Tăt la mama aș fi stat.

Auzită dela Eva Mateiu.

VII.

NU MAI DA DOAMN'E LA N'IME.

Nu mai da Doamn'e la n'ime
 Și-ai dat codrului și m'ie,
 Codrului i-ai dat părău
 Și miie să trăiăsc rău,
 Codrului i-ai dat nuiăl'e
 Și io să trăiăsc cu jăl'e,

Nemeșești, 1926.

Codrului zăpadă griă
 Miie tot inimă ria,
 Codrului i-ai dat buracă,
 Io să trăiăsc tot săracă,
 Codrului i-ai dat negură
 Și io să trăiăsc singură.

Auzită dela Iulca Stan.

VIII.

TRANDAFIR V'ERG'E FRUNZOS.

Trandafir v'erg'e frunzos
 M-o fost drag ș'o fost frumos.
 Ochii mândrei m-or fost draji,
 Că-s frumoș ca doauă fraji.
 Și-s n'egri ca doauă mur'e
 Car'e cresc vara'n pădur'e
 În umbriță subt răcoar'e,

Birchiș, 1926.

Nă atinsă dă pic soar'e.
 Dar sprânș'en'el'e-amândouă
 Parcă-s picături dă roauă,
 Că-s așa dă frumoșăl'e
 Dă-m pun capu pântru iăl'e
 Și-m pun capu chiar să-l piărd
 Numa'n brață să m o văd.

Auzită dela Măria Marin.

IX.

HAI PRIETȘ'INĂ DUPĂ URDZÎȘI.

Hai prietș'ină după urdzîși
 Că-i plin codru dă voinși,
 La tot fagu patru-ș'nși.
 Dar la fagu apl'ecat
 Șăg'e bagia pitul'at
 Cu păunița pă sub cap.
 Io ș'erui o păuniță,
 Iăl ș'eru căta guriță,

Ciclova, 1926.

Dar guriță nu i-aș da,
 Că gurița-i cântărită
 Cu cântariu satului,
 Să io țin bărbatului;
 Cu cântar'e d'al'e miș'i
 Să li-o țin la doi voinși;
 Cu cântar'e d'al'e mari
 Să li-o țin la doi șândari.

Auzită dela Floarea Barbu.

Feș'el'e dîn satu miău
Duhănesc și fîn băgău,
lasă dracu dîntr'o rîpă
Și l'e țîpă foc în pipă.

*

Feș'el'e dîn satu nost
Să uită după frumos,
Dar frumosu nu-i dă iel'e
Că dau grîu pă ulbiel'e
Ovăsù pă rumen'el'e.

*

Dragu-m'i mândro dă țsin'e
Când țș'e vād chichită bin'e,
Chichită cu trămuriși
Ca să țș'e uiț la voiniși.

*

Dragu-m'i cu ș'in'e sār
Că miroas'a călăpār,
Dragu-m'i cu ș'in'e jioc
Că miroas'a busuioc.

Auzite dela Gh. Popovici,
Gladna-română 1926.

Bată-țș'e amaru mândră,
Că parică n'ai oglindă,
Că tu când țși-ai rumen'it
Numa ș'e țși-ai morș'ol'it
Ș-ai vin'it aiși la jioc.
Acum șădz astădz napoi
Că n'e morș'eli și pă noi.

*

Fuji Niță dîn colțu m'esii,
Nu țuca fața mir'esii,
Las s-o țuș'e mir'el'e,
Că-i duios ca cân'el'e.

Auzite dela V. Oprescu,
Sîntești, 1926.

Foaie dă mușcată lată,
Doru tău, mândro mă gată,
Foaie dă mușcată 'ngustă,
Doru tău, mândro, mă uscă.

*

Mândro dă la voi în sus
Tri clombiță io am pus:
Una-i mieră, alta-i pieră
Alta-i buzîțâl'e miel'e
Ca să poț mușca dîn iel'e.

Săraș'el'e fe'ș'el'e
Îs ca floril'e,
Aiși cr'esc,
Colea 'nflor'esc,
Dincolea să v'eșț'ejăsc.
Dar fiș'orù sāracu
lăl îi ca grăginarù
Să prăpoartă și tot taș'e
Rup'e floaria car'e-i plaș'e.

*

Foiță dă trandafir
Dorù tău vin'e tot șîr
Foiță dă vioria
Să opr'eșț'e 'n in'ima mia.

*

Prîn păduria ș'a cu vânt
M'erj'e nana tot căutând
Prîn păduria rățș'edzată
M'erj'e nana sufulcată.

*

Cucurudz dîn arătură,
M'o ș'erut băgița gură,
Io i-am spus că nu i-oi dă,
Pân' s'o coaș'e zmeura.

Auzite dela I. Radulescu,
Margina, 1926.

Scăun'el cu tri piș'ioar'e,
O vrut taica să mă'nsoar'e,
Dară maica nu mă lasă
Să-i aduc pă dracu'n casă.

*

Uită-țș'e soacră la min'e,
Dă ț-o pãria că jioc bin'e
Să-ț dai sturdzu după min'e,
Dă ț-o pãria că jioc rãu,
Țîn'eț, soacră, sturdzu tău,
Că nu-m par'e așa rãu.

Auzite dela V. Crișan,
Chizătău, 1925.

Floor'e albă dîn grăgină
Să țș'e scot dîn rădăș'nă,
Să țș'e dau la bagia'n mână
Să țș'e ducă la fântână.

Auz tă dela Măria Micu,
Ciclova-română, 1926.

Povestea unui an

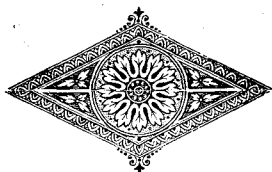
Zîmbitor și sburdalnic a venit din sferele de gheață, pe pământul plin de tragedii. Lumea îl așteptă cu brațele deschise, ca și pe un sol al bucuriei... Au trecut lunile de iarnă, primăvara ghiociei au început să îmbrace câmpul... Cîntece de ciocârlie pătrundeau aerul... Anul își trăia copilăria sa fericită, alergând cu pletele în vînt, prin desăvârșitul său palat: natura... Zilele primăverii trecură, copilul deveni mai visător, în nopți cu lună și cîntece de privighetori, tânărul prinț stetea fermecat pe marginea vreunui Clac Cluj. Și vara se cufundă încet, încet, în împărația amintirilor... Întăile frunze vestește căzura, și apoi multe... multe... Anul era spre sfârșit... Cu întâii fulgi de zăpadă, bătrînul rege văzù că nu mai are mult de stat și se pregăti de drum...

În ultima clipă a vieții sale, plecă în blestemul mulțimei, care uitase și cîntecele primăverii, pe care i le dăduse, și zilele frumoase de vară... și totul!...

Noul an năvăli vesel prin porțile deschise... Fù sărbătorit cum odinioară fușese celălalt...

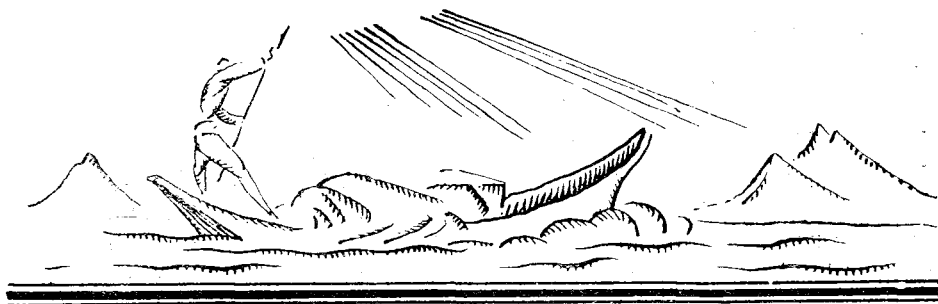
Și așa, întotdeauna: întâia zi a lunii Ianuarie este oglinda sfârșitului și începutului.

Doina Peteanu.

Biserica ort. română din Lugoj după un desen de prof. Virgil Simonescu — Lugoj.

Fragment din „Proces perdut”

— Roman social. —

CAPITOLUL XX.

Olimpia Teodoru.

Pe una din băncile minunate ale grădinii imperiale din Viena, Schönbrunn, Olga scrisese d-nei Viisanu. Ziua era tristă, vântul spulberă frunzele; tristă ca ele, era ea.

Mare dreptate — cugetă în sine — au filozofii; pe drept ei afirmă: fericirea nu e decât o iluzie, ceea ce-și închipue omul că l-ar ferici. O umbră! Un nimic! Cât de frumoasă îmi apărea de departe, cât de searbădă fû! S'a și dus! Abia apărû la orizont, a și apus!

Depărtată de lumea din grădină, își retrecea pe dinaintea ochlor momentele dureroase din urmă: Se află cu o doamnă româncă în gara din Salzburg. Așteptau să se deschidă casa de agenție turistică de lângă stație, ca să ia bilete pentru frumoasele împrejurimi: Reichenhall, Berchtesgaden, Königsee. Tocmai întră în gară trenul de Viena. Printre mulțimea de călători ce porneau pe jos spre oraș, pe o alee umbrită de castani, zări deodată o siluetă naltă, elegantă, semănând foarte bine cu Lorescu. Se apropie să vadă mai de aproape; începû să tremure ca o frunză bătută de vânt.

Era doctorul, întovărășit de două doamne în negru. Una, matură, părea o frumusețe trecută; cea tânără, aspira să devie. Lorescu privea într'o carte, consulta pe Baedeker; se întoarse spre oraș, să se direcționeze, când o zări. — „Pe aici?!“ Exclamă bucuros, veni la ea și o prezentă doamnei Voicu, sora lui și d-rei Dorina, fiica ei. Purtau doliu după soț și tată.

Căpitanul Voicu — bolnav de mult timp — murise în Vaslui, pela începutul lui Iulie. Mama și fata veniseră la Piatra, cu intenția să locuiască împreună cu doctorul. Lorescu privea pe soră ca pe mama lui. Ea îi crescuse

pe toți, remași de mici numai cu tatăl. Când doctorul se ridicase, îngrijii la rându-i de ceilalți.

Dorina fusese internată într'o școală de călugărițe protestante germane, din capitală. Rămasă fără tată, d-na Voicu se gândi s'o puie sub ocrotirea doctorului, care se bucură în Piatra de o situația prea frumoasă.

Lorescu se găsia în lupta sufletească care-l chinuia de mult: era înțelept să se mai însoare? Iubirea Olgăi îl mișcă; scepticismul de care nu se putuse lecu, după tradarea ființei ce iubise în tinerețe cu patimă, cu care crescuse și care-l părăsise atât de laș și de ordinar, îl reținea. Adăugă la aceasta, teama de sănătatea lui șubredă, de etatea matură. Admiră pe Olga, n'o cunoaștea încă destul. Departe de a fi bănuit adâncimea sentimentului Olgăi, nu credea în nefericirea ei, dacă n'ar fi respuns dorinții ce ea nutrea. Aci dorea căsătoria cu ea, aci se temea. Purtarea lui cu Olga era reflectul stării de simțire în care se află.

Incredințat în cele din urmă de statornicia sentimentului ei, convins tot mai mult că Olga i-ar fi putut asigura o viață plăcută și liniștită că i s'ar fi devotat, cunoscând simpatia ei, admirând-o, vrând-o el însuși, se lăsase ade-menit de ideia unei căsnicii între ei; așteptă întoarcerea Olgăi, ca să-i comu-nice intenția.

Moartea cumnatului, năzuința d-nei Voicu de-al avea ocrotitor Dorinei, îi schimbă gândul nu fără luptă și părere de rău; sfărma proiectul. I se părù că providența îi arată limpede calea ce prindea să urmeze. Regreta după Olga, privi ca datorie să răspundă dorinții surorii, ca virtute să nu se mai însoare.

„E tînără“, își zise, va uită! Se va mărita c'un altul, va fi mai fericită decât cu mine, cum merită!“

Voi să-i scrie; se temù să nu-i facă rău, la depărtarea unde se află. Lăsă să-i comunice delicat, la întoarcere. Iși luă concediu și plecă cu sora și cu nepoata spre Marienbad, abătându-se prin Salzburg. Întâmplarea făcù să se întâlnească cu Olga. Ar fi privit neonest dacă s'ar fi arătat ca mai înainte; îi veni greu să-i vorbiască și astfel se purtă rece, foarte rezervat, lăsând-o să înțeleagă.

În adevăr, Olga ghici. Spiritul de intuiție al femeilor le face să prindă un lucru, o situație, înainte ca rațiunea lor să fi vorbit. Mai mult ca oricând, se așteptă să găsească în Lorescu pe omul iubitor, dornic s'o vadă. Nu se putea ca osteneala, enervarea călătoriei să-l fi schimbat într'atât. Cauza? Cată să fi fost mult mai puternică și mai serioasă. Care?

Ce se petrecuse în restimpul celor două luni? Pricepù numai decât, cum află de intenția doamnelor, să rămâie în Piatra, cu Lorescu. Totul s'a finit! își zise. Nu mai nutri aceste gânduri!

Lumea furnică în jurul ei, alergând către parcul și palatul imperial din

Şchönbrunn, ochiul ei era departe. Işi amintea cum împreună cu dânsii — Lorescu şi familia lui — vizitau Salzburgul. Era tristă de moarte. Li vedea pe ei trei, uniţi prin legătura sângelui. Se simţea străină între dânsii, negrăit de străină lui, pentru care şi-ar fi dat viaţa! Funicularul îi ducea la cetatea de pe vârful muntelui; doamnele priveau pe fereastră, el n'o văzû ştergându-şi o lacrimă cu dosul mânecei. După amiazi se imbarcară pe Königsee. Lacul nefericitului rege al Bavariei, Ludovic II-lea, care-şi clădi un castel chiar pe ţarmul lui, unde-şi găsi şi moartea, poate fi numit rege-lac, prin măreaţa lui frumuseţe. Munţi uriaşi îl închid de jur împrejur, întunecând spaţiul, atingând cerul. La poalele lor, lacul, pe-o mare întindere; verdele smaragdului, albastrul cerului şi roşul rubinului se resfrâng în valurile lui tăcute şi adânci. Sălbăticia domneşte în toată splendoarea ei. Cine păşeşte aci — periclitându-şi viaţa — se crede pe alte tărîmuri.

Ea nu vedea frumuseţea din jur. Când întâlnea priv'rea lui Lorescu, se înfiora: nu mai era acolo nimic pentru dânsa! Revedea încă, cum întorşi din oraş, se oprise la agenţie, să ia informaţii pentru călătoria lor şi a ei; părăsise gândul de a mai visita Reichenhallul şi celelalte localităţi spre cari se îndreptau şi Loreştii. Inapoiată la otel să le dea informaţii, află pe doamne culcate. Din camera lor, prin uşa întredeschisă, vorbi cu Lorescu. Dând să plece, el o conduse până la uşă, privind-o cu o duioşie nespuse de tristă. Ochiul ei reflecta răceală şi mândrie: „Văzut-ai — părea că zice — cum vântul sbuciumă apa şi-o rescoleşte în tot adâncul ei? Valul tremurat fû sufletul meu! Frunza clătinată am fost eu... n'ai meritat!“ Uşa se reînchise pe urma lui. Mută, pironită locului, rămase dânsa, privind pragul pe care dispăruse el, idolul ei! Linişte, pustiu prin salele otelului. I se părea că uşa putea să-i audă bătăile inimii. Avû senzaţia că nu era singură, că ducea pe braţe, în camera ei, un copil bolnav de moarte. Deschise fereastra, să-i vie răcoarea de afară. Fruntea îi ardea, corpul îi tremura ca de friguri. Trecuse de miezul nopţii; liniştea domnea pe stradă, numai Salzachul, maestosul Salzach, curgea pe sub ferestre, strigând bolnavului copil:

Nu îndrăgi stele,
Căci mori, ars de ele!

Dar bătăile inimii lui erau atât de cumplite! Strigătul apei nu le năbusea, răcoarea nopţii nu-l liniştea. Lacrimi mari picurau una câte una, pe faţa lui. Ea cătă printre lucruri, nu ştia ce face, dar nu se culca, nefericitul copil îi vorbea: Vezi tu, surioara mea! De ani şi ani ador o umbră, o fantomă, o imagină! Aşa cum la cinematograf te plimbi peste ţeri şi mări, te crezi acolo cu ele — şi nu eşti — am trăit eu zi cu zi, clipă cu clipă, an cu an, cu această imagină! Nimic impur în iubirea mea! E-atât de curată,

de dumnezeiască! Dacă ar putea fi cristalizată în ceva material, poate că o lacrimă de argint — ce se cheamă stea — ar isvori din ea!

Fost-a Königsee frumos?

Fost-a interesant? Nu știu. Făceam plimblarea cea mai frumoasă, ar fi putut fi cea mai fericită în viața mea! Iat-o Calvar! „Nu mai nutri aceste gânduri“, spunea privirea lui. Acolo veni durerea cea mai adâncă, din mânele omului celui mai drag! Vei duce corpul meu în țară, sufletul rămâne imormântat aci, în sălbătăcia măreață, tăcută a naturii! Munți de granit, valuri de smarald, tu, rege-lac, cari ați legănat atâtea fericiri, între voi fost-am astăzi crucificată! Pe valurile voastre inima mi-am smult! Sângeră! Era peatră prețioasă, de strălucea așa? Nu! era un sentiment, dar vast și larg cât lumea! Adânc ca adâncul apei, curat ca oglinda Cerului! A fost atât de trist!... I-am lăsat pe toți pe țărmul lui Obersee și singur, pe pașiștea cu flori, aruncam lacrimă cu lacrimă prin tufele din cale, să nu le vadă el; să nu cerșesc aceea ce nu-mi da! Fost-au de foc acele lacrimi, de mă ard și acum?

Pe minunatele alei ale Schönbrunnului, lumea se grămădea către grădina zoologică. De la pasărea paradisului, de la struții de Africa, enormii elefanți, tot soiul de animale și de paseri adunate aci, făceau obiectul curioșității publicului. Vântul spulberă frunzele copacilor; ca dînsele, gândurile Olgăi. Visuri, iluzii, speranțe, spulberate ca ele!

Înainte de a fi părăsit Viena, vizită cimitirul. Aur, vanitate, inteligență, naivitate află în el. Văzù locuința din urmă, pe pământ, a lui Beethoven, Strauss, Mozart. Muzica, poezia, pictura, fiecare aparte, în colțul ei, ca și pe lume. Beethoven, Strauss, Mozart, gândea Olga, au fost eri; unde sunt azi? Te înfioară reperiunea cu care totul dispăre în haos! Ce e suferința unui om? Ora trenului pentru Pesta o smulse din tristele ei gânduri. Se repezi la otel, să ia pe doamna română. A treia zi dimineața se găsiu pe vaporul spre Oșova. Era noaptea când Olga apărù singură pe bordul vasului. Tovarășa de călătorie dormea singură în cabină. Măreț răsăria soarele din valurile Dunării!

Ca și altă dată, simfonia valurilor scâldă năvalnic pe-aceia a gândurilor ei. Atunci se cânta muzica vieții, a speranței, a fericirii! Ninsoarea viscolise azi pe șoaptele primăverii de-atunci!

În sfârșiere prin care trecuse, ani de departare se așternuseră, credea, între ea și el: Cum de l-a văzut mereu la căpătâiul ei și noaptea trecută? Cum, seara din urmă, pe când admira frumusețea Budei — cu luminele-i de pe deal, ce par stele, aievea sub cele cerești, — imagina lui putù răsări iar, astră singuratică, în ființa ei? Din nou i se părea că purta într'însa două ființe deosebite: una certa pe cealaltă, pe copilul care cerea să iubiască,

să sufere, să plângă! Ce naiv, acest copil! Zadarnic ea-i spunea: Soarele tot luminează, cerul e limpede, pasărea cântă, lumea trăește! Ești destul de tânăr să reincepi viața — viața pe care lumea o vrea — să rîzi, să petreci, să-ți bați joc de onoare, de caracter, să-ți iei tovarăș de greutate, manta de timpuri rele, întru cât omul cel mai distins ne merită simțirea femeii — nepăpușă! La Königsee — 'mi răspunde — a înmormântat drojdia de speranță, încrederea în viața!

A, naivul! Plînge! Plînge! Privește cu necaz înflorirea corpului, ar fi voit să-l piardă în valurile lacului! Doamne, ce lînced bolnav am cu mine! Lacrimile mele pun rouă proaspătă, în fie ce oră, pe buzele lui arse! Cât va să lupt, până să-l fac să vadă lumea cu ochii realității!"

Și astfel se întorcea Olga în țară, chinu'tă mereu de aceleași gânduri, de aceeași luptă năuntrică, dureroasă, neștiutoare dacă în jur era frumos sau urât, soare sau ploaie!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trandafirul roșu.

*Trandafir cu fața sânge,
Te privesc de o zi întreagă.
Sufletu-mi de dor se stînge
Și aș plînge, aș tot plînge
După draga mea pribeagă.*

*Trandafir crescut în casă
Fără soare 'ntreagă iarnă,
În curînd carola-ți deasă
Scuturându-se te lasă
Ca speranța mea de-o arnă.*

*Trandafir rupt din trupină
De mînuța Ei cea slabă,
Ți-a rămas o rădăcină
Ce înăbușit suspină
Azi în inima-mi bolnavă:*

*„De prin țara ta străină,
Îngerăș cu ochi albaștri
Vină dă-mi carola plină,
Ori mă smulge din trupină,
Ca să-ți uit ochii albaștri.“*

Nicolae Jucu.

Timișoara, 1923.

Salbă de mărgele.

*Zadarnici nizunți am înșirat
Ca șire de mărgelē'n salbă;
Și am crezut, că 'mpodobesc cu stele
În întuneric ceriu 'nourat
Al vieții mele și-mi fac viața albă,
Acoperindu-i umbra cu salbă de mărgele.*

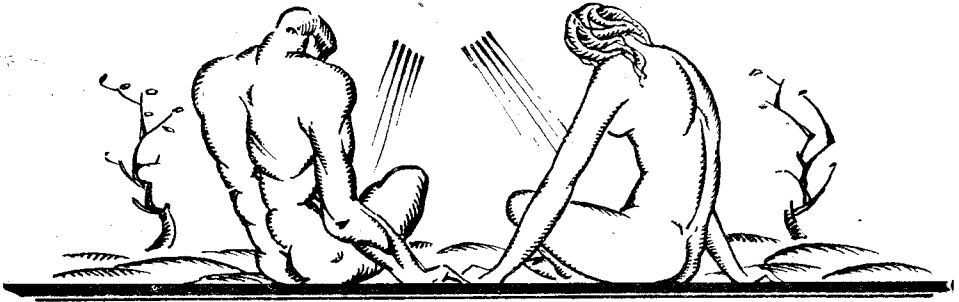
*M'am deșteptat din visul de copil,
Când găta era salba deasă
Prin truda anilor de sfânt avânt,
Care nu cere — odihnă, nici azil
Și am crezut naiv, că am găsit crăiasă,
Să-i pun pe frunte-odorul cel mai sfânt.*

*Cu mână sacrilegă ea salb'a destrămat,
Și azi mereu adun mărgele deșirate,
Ș'aștept cu dor pustiu un îngerăș de pază
Podoaba să i-o pun pe capu 'ncoronat.
Dar îngerășul meu din cale mi s'abate
Și numai când și când îmi mai trimite-o rază.*

*Sărmane îngerăș, de mine 'ndepărtat,
Vino să-ți pun pe frunte noua salbă!
Din cer să coborîm podoaba lui de stele
Pe pământ, în pieptul nostru sbuciumat!
Să fie tot senin și o zi albă
S'acopere — a lui noapte cu — o salbă de mărgele!*

Timișoara, 1923.

Nicolae Jucu.

Casa cu obloane verzi

— Un roman din Banatul de altădată de *Mihai Gașpar* —

(Urmare)

Pen'ru Mihai Trăznia, în vara aceea, Valea Bârzăvii se prefăcù în paradis: Sufletul lui, îmbătat cu desăvârșire de ființa fetei, a cărei icoană o cultivasă atâți ani, gusta din plin fermecătoarele plăceri ale întiului amor. Crescut sobru, cu corpul neintinat, cu sufletul de cristal, Erna, însemnă pentru dânsul totul.

Erau împreună toată ziua. De dimineața și până seara, hoinăreau liberi și nesuperați prin livezi, dealungul Bârzăvii, oprindu-se pentru clipe la locurile cari le rămăsese în amintire. Un plop singuratic, căruia-i numărău crăcile uscate, certându-se dacă erau uscate deja atunci. . .

Într'o zi, când ședeau pe trunchiul unei sălcii căzute, în lumina soarelui, Erna îi puse pe neașteptate întrebarea :

— Ascultă, prietene, te-ai ocupat tu de viitorul tău? Ce vrei să fii?

Întrebarea aceasta veni așa de pe neașteptate că avù un aspect de bruscheță. El o privi o clipă mirat și scrutător, dar ajunse să prinză seninul ochilor ei pentru-ca să se liniștească.

Trecea printre degete spicul uni fir de ovăz sălbatic și nu răspunsă imediat.

Cum dânsa îl zoria însă, el începù pe îndelete și cu glas mulcom să-i descopere crâmpei de crâmpei din gândul părinților lui. Cum, tatăl ar dori să-i urmeze în chemare, iar mama să-l vadă medic.

Și cum vorbea încet, depănând gânduri și iluzii, cari nu erau ale lui, văzù pe Erna, însușindu-și o atitudine serioasă, ascultându-l cu toată atenția.

Când termină, o întrebă :

— Tu ce părere ai?

Fata răspunse fără multă chibzuială :

— Nici una, nici alta. Ar fi păcat după tine Mihai și într'un caz și într'altul. Nu ești tu făcut pentru nici una din aceste meserii. Ci, dacă mă ascuți, ți-aș da eu un sfat și crede-mă este sincer, pornit din inima mea . . . Crezi aceasta Mihai?

— Cred Erna, spune!

— Fă-te militar! . . .

Mihai Trăznia sări ca și când ar fi trăznit în apropierea lui. Numai gândul acesta nu l'a avut. O privi speriat și o întrebă din nou:

— Erna, vorbești serios, ori îți bați joc?

— Eu nu-mi bat joc de tine Mihai . . . Ci, inima mea mi-a șoptit ideea aceasta . . . Și vezi . . . Ești frumos, cuminte și bun. Cu aceste trei lucruri în raniță, ai s'o duci departe. Și mai este ceva . . .

El o privi mirat și așteptând . . .

Or, Erna își acoperi cu palmele fața și zise:

— Nu, nu mai este nimic . . . am glumit numai . . .

Cum o vedea așa cu fața acoperită, lui îi veni un gând nebun.

Îi apucă așa în neștire și fără să-și dea seama de ceea-ce face mâinile, și apropiindu-și fața de a ei o întrebă:

— Ce mai este? Vorbește Erna!

Fata să sbătea ca un gândac apucat de aripi.

— Spune Erna, spune, te rog . . .

Și atunci fata luă o atitudine dârză, trânti capul îndărăt, încât cununa de păr bălai se cutremură și, privindu-l drept în ochi, îi spuse încet:

— Ar fi și voia mea . . .

Mihai Trăznia crezusă o clipă că a împietrit. Pe urmă îi apucă ambele mâini cu mâna lui cea dreaptă, trecu stânga pe la spate și-i cuprinsă mijlocul.

Erna nu se împotrivi.

Își apropie fața de fața ei și o întrebă încet:

— Cu adevărat, e voia ta?

— Voia mea Mihai . . .

În clipa aceea gura lui căută lacomă pe a ei și în lumina orbitoare a soarelui de Iulie, în liniștea sfântă a livezilor, schimbară întâiul sărut, zălogul cel mai scump al dragostei lor curate.

Când buzele lor se desfăcură, Mihai o privi galeș și-i zise:

— Te ascult Erna, am să mă fac militar.

* * *

Când Mihai Trăznia comunică părinților dorința de a îmbrățișa cariera armelor, era ca și când ar fi murit cineva în casa parochială. De fapt, cei doi mucenici ai vieții își îngropau în clipa aceea mortul lor scump, iluziile unei vieți, hrănite cu atâta trudă și cu atât amar.

Toate încercările de a abate feciorul dela gândul acesta, care lor le părea o monstruoziitate, se dovediră zădarnice. Copilul își apăra hotărîrea cu toată cerbicoșia anilor lui. Cei doi bătrâni bănuiau în dosul hotărîrii acesteia influința „curții“. Schimbarea a provenit prea brusc, prea fără vesta ca să nu fi bătut la ochi. Și 'n tăcerea nopților de vară, bătrânii se frământau zădarnic să găsească o cale de eșire. Inima lor simția pericolul și în adâncul sufletului spectrul nenorocului se contura aeeva.

După o noapte de sbucium, părintele Vasile părăsi așternutul, cu eroica hotărîre de a vorbi deschis copilului. Bănuia că nu-l va convinge, dar datorita simția că trebuie să și-o facă deplin. Eră vorba de copilul lui, de strădania unei vieți întregi, pe care nu se putea s'o lase pradă capriciilor unei ființe, răsărită ca o piază rea în calea aceluia care i-a fost mai drag, decât propriul suflet.

Își dedea perfect seama de sarcina uriașă, de greutatea ce avea de biruit. Vedea bine, că sufletul copilului lui s'a legat de ființa aceea cu fața albă și părul de aur, cu toată tărie tineretii, cu firele vrăjite ale dragostei d'intii. —

Or, legătura trebuia ruptă, visul sdrobot, repede și brutal până este încă proaspăt.

Inima lui de tată se împietrise, voința dârză, a atâtor generații de țărani copleși orice strădanie de înțelegere a intelectualului. Resărise în sinea lui fiara desertului care se lasă sfâșiată, apărându-și puii.

Nu voia să-și dea copilul.

Hotărît îi spuse deci la dejun :

— Mihai, azi mă 'nsoțești la „Cioplea“. Să vedem dacă face să ogorim miriștea sau s'o lăsăm pentru păsunat. Copilul îl privi mirat. Era pentru întâia dată în vara aceasta, că tatăl îi face această invitare. Preoteasa se ridică brusc dela masă și eși grăbită. Mihai făcù repede legătura între cele două gesturi ale părinților și simți cum i se stringe inima. Instinctul îi șopti că azi dânsul să va găsi la o rescruce.

În sufletul lui, icoana Ernii să vădi luminoasă și auzi aeeva repețindu-se cuvintele: „*ar fi și voia mea*“. Simți o putere revărsându-i-se prin vine. Pentru întâia dată în viața lui era gata să se împotrivescă autorității părintești. —

Plecară! Pe urma lor preoteasa, cu sorțul dus la gură privia aiurită. O lacrimă pribeagă să rostogoli peste obrajii brăzdați de plugul vieții. O teamă i se furișă în suflet, teama unui conflict între tatăl și copil. În sinea ei dânsa se ruga lui Dumnezeu să delătore această vrajbă, de care să temea și despre care era convinsă că odată izbucnită, va alungă pacea pentru totdeauna din cuprinsul casei, în care dânsa trăise atât de fericită.

În urma aceasta afară în plin câmp, în umbra unui salcâm singuratic care făcea de carantă la marginea unui „obraț“ părintele Vasile, stetea la judecată cu feciorul său.

— Mihai, copil iubit, nădejdea vieții mele — zise preotul puind brațul lui vânjos pe umărul copilului — te-am luat anumit azi, aici, ca să stăm de vorbă. Martor ni-e numai bunul Dumnezeu. În fața Lui, în auzul Lui, care ni-a ocrotit pe noi toți, vreau să stau cu tine de vorbă. Nu *tatăl* este acela care-ți vorbește, ci cel mai bun prietin al tău. Și, fiindcă voiui fi sincer ca un prietin bun, te rog, să-mi deschiz și tu sufletul tău, ca unui prieten, ca celui mai bun prieten al tău. Se poate că cuvintelele mele vor bate la o ușa a sufletului tău, carea nu s'a deschis nimănui până acum. Mie, să mi-o deschizi. Te vor durea poate cele ce voiui auzi or, în cazul acesta, cunoaște că *tatăl* tău este acela care rescolește această durere. Ceeace mă îndeamnă s'o fac este dragostea mare, dragostea de părinte care, poate o știi, nu are margini nici hotar. Ești sânge din sângele meu, ființă ruptă din ființa mea. Știu iubitul meu copil, ce preocupă în aceste zile sufletul tău. Cunosce de multă vreme, de ani mulți taina cuibărită în inima ta și dacă am tăcut până acum, poate că am greșit dar, am făcut, crezând că este un episod fugar și trecător ca atâtea altele, la anii tăi.

Or, de când cu hotărîrea ta în ceeace privește viitorul tău, hotărîre de a îmbrățișa cariera militară, o cariera frumoasă, cu perspective cum nu dă nici o altă carieră dar, la care eu și cu mamă-ta nu ne-am gândit nici odată, la care nu ne puteam gândi din pricini, pe cari, le vei auzi și le vei putea cântări, zic de când cu hotărîrea ta, era evident că trebuia să lămurisc chestia, să ne punem de acord. E vorba de viitorul tău, de nădejdea bătrânețelor noastre. Una să o știi. Eu și cu mamă-ta suntem deja de ceea parte a vieții. Datoria ni-am plătit-o față de lume și așteptăm cu sufletul împăcat a datoriei împlinite deslegarea cea mare. Dar, n'am voi să părăsim această lume cu sufletul îndurerat. Și așa am pleca, dacă copilul nostru cel drag, lumina ochilor noștri, nădejdea luminoasă a unei vieți aspre și grea l-am vedea apucând pe un drum, pe care, așa vedem noi, dânsul nu va în-tâlni nici mulțumire, nici fericire, iar noi vom fi nevoiți să-i urmărim cărarea, stropindu-o cu lacrimi și regrete.

Popa Vasile tăcù și-și trecù bazmaua peste fruntea asudată. Sus, în văzduhul siniliu o ciocârlie înstruna un psalm de mărire, iar din miriști greerii țineau isonul ca niște dieci la liturghia unui praznic împărătesc.

Mihai Trăznia stetea drept, palid, cu ochii pierduți în neant.

— Mihai, urmă tatăl, chipul tinerii baronese te-a vrăjit. O știm, nu e de acum, este o poveste veche care s'a împletit în chip fatal în anii copilăriei tale. E una din acele legături cari se desfac ancorios. Chipul fetei, care

a trecut prin aceste locuri ca un gând senin, ca un basm ireal, a pus stăpânire pe sufletul tău curat. Nu te cert și nu-ți reproșez nimic. Înțeleg tainele vieții, am cunoscut și eu luminișurile și umbrele acestei vieți. Este mereu acelaș clișeu pentru toți și pent-u toate vremurile. Doar, cadrul de se schimbă povestea este aceeași. Cred că o iubește și presupun că te iubește și dânsa. La anii voștri cine nu iubește?

Dar, dela această iubire și până la drumul vieții pietruit cu bolovani colțuroși și ascuțiți, pe care așa cred că v'ați legat să-l bateți împreună este o distanță enormă.

Tu, n'ai găsit de cuviință până acum să ne descoperi, măcar și numai crâmpee, din planurile tale pentru viitor. Tu n'ai spus: voiesc asta sau cealaltă. Ai tăcut și ai așteptat. Ce-ai așteptat, bănuiam. Azi o știi: așteptai pe Erna ca să te înțelegi cu dânsă. Și ați convenit. Am cunoscut aceasta în clipa, când ți-ai deschis sufletul și nouă, descoperându-ne calea ce voiești s'o apuci.

Tu ești singurul nostru copil, nădejdea noastră, bucuria și mângăerea unei vieți. În tine sau concentrat toate visurile și toate așteptările noastre. Tu erai ales să fii cârja bătrînețelor noastre.

Ai fost singurul nostru vis pe care brutalitatea vieții nu l'a putut spulbera.

Părintele Vasile (făcu din nou o pauză Mihai tăcea), privind mereu perdut în nesfârșita zare a șesului bănățean.

— Dorința mea a fost să-mi urmezi în slujba altarului și deci în slujba neamului. Voiam să te leg de soartea acestui neam nenorocit, care stă în mijlocul atâtor neamuri vrăjmase, neavând alt razim, decât mila marelui Dumnezeu. Aceasta am voit. Or, acum, o ființă resărită ca din pământ îmi încrușează planurile și amenință să-mi distrugă toate nădejdlile vieții.

Și, fiindcă văd că tu te-ai legat de aceasta pribeagă a vieții, datoria mea de tată este să-ți luminez trecutul ei, să te conving că drumul apucat nu poate duce decât numai la prăpastie. Nu vreau să cazi într'ânsa.

— Tată, — încercă copilul — te rog, înceată.

— Nu, dragul meu, nu. Înțeleg că te doare ceeace vei auzi. Dar și pe mine mă doare, înmiit ca pe tine. Tu pleci înspre nădejdlile tale, eu le cobor ale mele în mormânt. Ascultă deci. Și părintele Vasile, se rezimă de trunchiul bătrânului salcâm. Spatele late ale Părintelui acoperiră trunchiul.

(Va urma.)

Andante

Colindă (Cor mixt)

Filaret Barbu

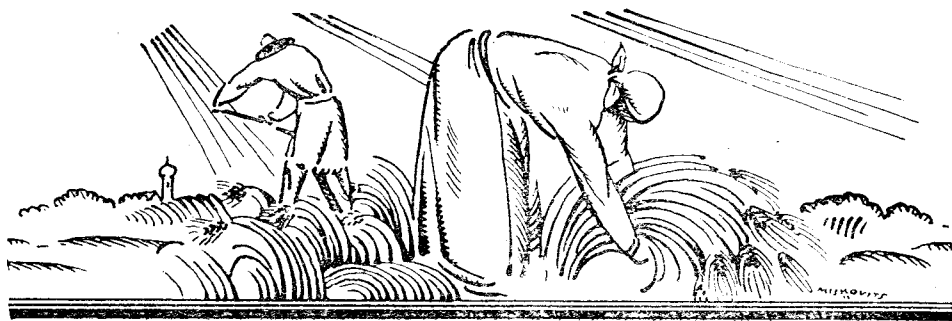
1) Co bo ră ta Dom nul Sfânt Hai Le ru mii Doam ne hai Dom nul

Sfânti p'ă cest pă mânt Hai Le ru mii Doam ne hai

*Coborât-a Domnul Sfânt
Hai Lerumii Doamne hai,
Domnul Sfânt p'acest pământ
Hai Lerumii Doamne hai.*

*Cu Sân-Pătru, soțul lui,
Hai Lerumii Doamne hai,
Pentru soartea omului
Hai Lerumii Doamne hai.*

*El coboară rare ori,
Hai Lerumii Doamne hai,
Numai pe la Sărbători,
Hai Lerumii Doamne hai.*

Amurgul pe Nera.

— Hexametru —

Soarele roșu, cu fața ascunsă 'n năframă de nori
Plânge pe Nera cu lacrimi de raze în șapte culori.
Leneș curg apele ei în bătaia luminii de pară,
Ce rumenește adâncul prundișului unde coboară.
Peștii, cu solzii de aur, alunecă 'n ape de-argint
Iar petricele lucesc ca și florile de mărăgîrint...
Când apoi soarele piere 'n apus înecat într'o geană,
Curge pe Nera din munte tăcere, 'ntunerec, prihană...
Poate că duhul cel rău călărește de-alatul pe ape
Și vrăjitoarea descântece lasă pe râu ca să scape.
Sălcile plâng fără glas, rugătoare aplecate pe maluri
Înfiorate de murmurul misterioaselor valuri.
Fața bălană a lunii, pribeagă și plină de dor,
Blândă, la vis chemătoare, s'arată de după un nor;
Nera 'necată pe-o clipă în beznă și negre păcate,
Iar se preface, la lună, în strălucitoare palate...
Negru meleag, îmbibab de fioruri și sălbăticie,
Câtă durere ascunzi tu în tainica ta poezie!...

Mihai Novac.

Oravița

Din ciclul: „Toamna cântecele plâng“.

Ce-o fi vrând cu mine vântul?

*Ce-o fi vrând cu mine vântul
De-mi tot bate la fereastră?...
Sau nu știe că sunt singur
Și-a murit mușcata'n glastră?*

*Vântul ce-o fi vrând cu mine
De iar bate la fereastră?...
Sau răvaș trimite astăzi
Fata cu privire-albastră...*

*Dacă știrea ta e bună,
Intră, vântule, pe ușă,
Ca să-mi spulberi de pe suflet
Tot mormanul de cenușă.*

Mihai Novac.

Oravița, Noembrie, 1926.

ECONOMICE

Asanarea financiară

Iuliu de Moldovan.

VII.

Continutul a schimbat metodele economice, se pregătește conferința economică mondială. Aceasta mai târziu se va transforma a bunăseamă într'un parlament economic internațional. Se imitează organizarea tehnică americană: raționalizarea prin formarea industriilor mari concentrate. Iată s'a creat cartelul continentului european al fierului, al aramei și al calului. Sunt deja societăți internaționale pentru asigurarea creditului și cea mai mare nouătate este conlucrarea băncilor de emisiune din diferite State. Această colaborare ne trebuie și nouă. Stabilizarea valutei trebuie să aibă acoperirea aranjată. În activul bilanțului Băncii Naționale figurează și aurul depozitat. În aceasta formă, numai atunci să se continue bilanțul, dacă a-mi primi colaborarea v'unei bănci de emisiune. O altă formă a aranjării ar fi, ca să se adune aurul necesar. Băncile noastre au depuneri în valoare de 2 miliarde Lei aur. Abia este Stat în Europa, a cărui popor ar păstra atâta aur, argint, și bijuterie ca noi Românii. Mai ales în Vechiul Regat țărănimea a tezauriat imense cantități de aur. Să imităm Cehoslovacia!

Domnule *Iorga!* Ridică stindardul și cheamă națiunea la jertfă! Să creăm și noi un altar al națiunii, o casierie, pentru acumularea acoperirii metalice. Suntem convingși, că tot Românul, care își iubește neamul și patria, bucurous va depune bijuteriile sale pe altarul națiunii.

Dacă nici una din aceste alternative nu s'ar putea realiza, atunci Banca Națională ar trebui să descrie din activul său aurul depozitat.

Ce a putut face Cehoslovacia, vom putea face și noi! Un atare altar al națiunii a avut și Cehoslovacia, și cu finea lunii Septembrie 1926 aveà o circulație fiduciară de 7510 milioane și o acoperire metalică de 2520 milioane,

— apoi un Revolving Credit de 20 milioane dolari, care-i susține valuta stabilizată.

Presa din Germania a publicat știrea, că legionarii cehi au transportat tezaurul rus dela Moscova. Ambasadorul sovietelor din Paris, Racoyschi, dela care ar trebui să se obțină un interviu, — are cunoștință de acest transport al tezaurului și din care transport, s'a afirmat prin presă, că a pierit niște lăzi. Domnul Profesor univ. Lalescu mi'a amintit, că a văzut trenul, care a transportat tezaurul la Moscova. Acest transport s'a făcut prin o bună învoială între Rusia și România și la porunca Guvernului de pe atunci. Cauza transportării a fost un „vis maior“, constatat și de comandamentele militare ale aliaților. Banca Națională, cu o neîndoelnică corectitudine e în drept de a lua în bilanțul general la activ, precum de fapt figurează aurul depozitat — de Lei 428,139.960 bani 11, — dar până când?

Aurul dela Banca Națională nu este averea Băncii Naționale, ci e averea obștei acelor ce dețin bancnotele, Banca Națională nu a considerat pretenziunea de a transporta tezaurul de o pretenziune ilegitimă, nici aceea, ca să pună în circulație bancnote neacoperite, pentru că la 1916 s'a acceptat teoria cartaliștilor în întreagă Europa, anume că: „acoperirea cu metal cade pe al 2-lea plan, ajunge portofoliul comercial ca acoperire integrală. Lupta între cartaliște și metalști totuși nu a schimbat teoria elementară în mecanismul organismului financiar, care zice: „până când o țară dispune de acoperire metalică indostulătoare, emisiunea bancnotelor nu e conturbată, însă când aceasta acoperire nu ajunge, moneda metalică dispare din circulație și acela, care are nevoie de a plăti în străinătate o marfă, ori are nevoie de valută aur, trebuie să plătească mai multe bancnote de hârtie de cât e nominalul valutei. Această diferență e agioul, pe care neguțătorul îl calculează în prețul de vânzare și traiul vieții se scumpește în raport cu acest agio ; iar când comerțul nu mai are încredere în stabilitatea cursului, prețul de vânzare deja urcat, nu'l mai scade.

Situația aceasta e la noi agravată prin faptul că marfa neguțătorilor nu e în proporție cu circulația lor comercială. Neguțătorul, care în decursul unui an nu învârtește întreaga sa marfă din prăvălie, acel neguțător mai iute ori mai târziu, va da faliment.

Cel care învârtește în decursul unui an întreaga sa marfă numai odată, acela vegetează. Comerciantul trebuie să învârtească pe an minimum de 2 ori marfa sa, și cel ce-o învârtește de 3 ori, acela la încasări, fiind creditul comercial maxim pe 4 luni —, va suportă ultimoul cu cea mai mare ușurință. Presa noastră cu predilecție scrie, că cauza falimentelor dese e lipsa de numerar. Comercianții sunt vina, cari au prea multă marfă și vina o poartă și comerțul mare care nu s'a stângenit a creă o sumedenie de comercianți creditai, dar fără capital.

Capitalismul francmason, Bnè Brith e ostil României. Impiedecă împrumutul extern pentru care am plăti vro 7 %, și ne exploatează cu 20—30 %, prezentându-ne lumii de o capacitate de plată exagerată.

Păreră americană este: „*Tant que la Roumanie empruntera l'argent aux banques en se chargeant d'interets plus èlèves que ceux qui pourraient être payés aux Etats-Unis eux-memes, elles peuvent rembourser leurs dettes envers l'Amerique*“.

Suntem în măsură a șopti d-lui Ministru de Finanțe cum să controlăm băncile, mai ales cele 250 bănci maghiare și evreești și cele 50 săsești. Casa Rothschild nu dă împrumuturi, unde se aud jalbe jidovești. Astfel la 1854 Rothschild numai atunci a dat Turciei împrumut după ce aranjează chestia izraeliților. Ar trebuie să știe capitalismul Bnè Brith, că România după războiul mondial a dat adăpost la cel puțin 2,000.000 jidani și suntem stânjeniți prin valutarizarea elementelor comerciale în parte dușmane finanțelor țării, ba cei mai mult, se face și export din averea noastră națională. Firma Zaborschi din Viena are de agent principal pentru România pe Dl. Mauthner din Viena. Acesta are de comisionar pe Dl. K. în Lugoj, care învaginează pentru Viena vite și carne. Când învagonarea s'a întâmplat, se dovedește Domnului A. K. din Lugoj, care plătește toate spesele, și Bankverein din Viena creditează pe Dl. A. K. cu contravaloarea exportului. De fapt nici un șiling nu vine în țară pentru acest transport, ci se exportează averea noastră națională. Și câte bănci nu se ocupă cu astfel de exporturi dăunătoare?

Toate depozitele comercianților din țară ar trebui să fie în proporție cu circulația comercială.

Autoritățile ar putea lua următoarele dispozițiuni: Pe data de . . . . , fiecare comerciant să fie îndătorat a prezenta primării un tablou, în 2 exemplare, despre toată marfa ce o posedă și notând la fiecare poziție, fiecare articol în parte, precum și prețul lor la aceeaș dată.

Verificând primăria acest tablou, un exemplar să fie afișat în prăvălie și al doilea reținut la oficiul de control. Știut fiind cursul leului la data inventarierii menționate, să se aplice cele mai drastice sancțiuni contra celor ce nu vor schimba prețul amăsurat cursului, dacă s'ar schimba acest curs.

În Franța, la 1911 a fost aceeași situația, ce este azi la noi. Comerțul nu voia să reducă prețul urcat și John Law s'a aventurat cu asiguatele și cu bancnote negre la cel mai desăvârșit faliment.

Economistii noștri sunt împărțiți în 2 tabere, de o parte sunt cei pentru o stabilizare imediată, de altă parte cei ce cred în o revalorizare a valutei. Singuri noi afirmăm mereu în aceasta revistă, că mai întâiu avem nevoie de sporirea circulației fiduciare în modul preconizat de noi, având apoi o nouă emisiune de 11 miliarde Lei, cu acoperire integrală, am putea contingentă

maximul emisiunii încă cu un plus de 11 miliarde în totat la (21×11×11) 44 miliarde.

Observ că „stabilizarea“ e o noțiune postbelică în știința financiară. Ea înseamnă acceptarea unei unități monetare amăsurat cursului ori sub cursul bursei. Cei ce combat revalorizarea valutei, care revalorizare e de fapt un pium desiderium, o absurditate, ar trebui ca acești economiști să pretindă o altă revalorizare despre care se uită și anume: revalorizarea rentelor înscrise la bursele străine pentru că aceasta revalorizare de fapt e o necesitate impetuoașă pentru a putea câștiga un împrumut și acest împrumut îl putem câștiga, aranjând totodată îndatoririle noastre față de capitalismul german. Înainte de stabilizare, va trebui să urcăm cursul rentelor consolidate și cotate în străinătate și să vestim abandonarea nostrificărilor.

Greșit se combate stabilizarea pe motiv că va conturbă viața economică. Stabilizarea e una și devalvarea e altă. Devalvarea creiază o unitate monetară, fără considerare la curs, așa dară se deosebește esențial de stabilizare. Devalvarea e o dispozițiune deductivă din indicele intern, stabilizarea ia în considerare și indicele extern. Devalvarea e rapsodică, se face adesea una după altă, de mai multe ori stabilizarea nu se poate face numai odată, făcând-o a două oară, ea devine o devalvare, dar și pentru acest caz aflăm îndrumări precise în patentul austriac din 1811. Acest patent conține îndrumări clasice în istoria finanțării.

Articolul 7 din patent determină că venitul din vânzarea averilor preoțști va fi acoperirea emisiunii. Tot acest articol creiază o casă de amortizare și iată după 100 de ani Franța a creat și ea o casă de amortizare.

Articolul 13 și 14 regulează creanțele cetățenilor.

Articolul 20 și 21 regulează plățile fixe.

Articolul 22 plățile către Stat și

Articolul 24 reduce dobânzile împrumuturilor interne cu 50 procente.

Avem convingerea că problema valutară numai atunci va intra în stadiu de pregătire, când cei chemați vor ordona sporirea stocului de argint. În Austria un timp a stagnat stabilizarea, pentru că nu avea destul argint. Ungaria are argint în abundență, o „acoperire metalică“ de 283 milioane Pengő. Și în baza înțelegerii făcută înainte de stabilizare: la Zürich va fi valoarea 100 pengő egal 90·75 franci elvețieni, la bursa din Berlin 100 mărci egal 73·75 pengő. Recomandăm că Banca Națională în bilanțul ei general, să nu amintească la activ separat aurul de argințul cel poșede. Ajunge noțiunea „acoperirea metalică“. Banca de emisiune maghiară având 283 milioane Pengő aceasta la cursul de 27·85 reprezintă o valoare de 7 miliarde 881 milioane lei hârtie, prezintă lumii aproape 400 milioane lei aur. Și noi?

Când eră armată română în Budapesta, Ungaria avea în camera teza-

rului din Buda depou de 1 miliard coroane argint în țigle de argint à 8000 coroane argint bucata. Sporirea e considerabilă.

Apoi să nu ne legăm nici de noțiunea „Leu“. Technica financiară va fi mult ușurată de vom cofecționă o piesă de argint cu o altă numire. În bugetul pe 1927, am luat și rata pentru plata sarcinilor preluate dela monarchie.

Cea mai ușoară achitare ar fi o conversiune a sarcinilor preluate împreună cu conversiunea datorilor antebelice din Germania și în de comun acord cu banca de emisiune din Budapesta, din Viena și cu Reichsbank din Berlin, și în junctim cu 2 împrumuturi externe, unul pentru dublarea emisiunii și un alt împrumut, care ar putea rămâne în cont curent extern. La 1907 am făcut un proiect numit „Koronaunió“, un cartel de bancă între Viena și Budapesta, pe care l' predasem fostului secretar de stat, actualului guvernator Dl. Dr. Alexandru Popoviciu. Cartelul a fost supus desbaterilor parlamentare. Se impune în mod imperios temeiul conversiunii propuse.

Ne angajăm să dovedim aceasta necesitate în Budapesta, Viena și Berlin. Ori noi să emitem obligațiuni industriale, convertând în 90 ani cu o dobândă redusă, având plasarea cu ajutorul băncilor de emisiune a statelor interesate, ori să invităm pe *Rotschild and Sons* și pe *Baring Boothers and Co.* să emite conversiuni și aceste să le preluăm, având și sprijinul de deplasare.

Conversiunea o contemplez după sistemul rentei coroanei maghiare de 4 %, prin care datoriile trenurilor răscumpărate precum și alte datorii mici și mari au fost convertite într'un tip de rentă aur, care cu diferite dobânzi a avut emisiuni până la necesitate. Noi am răscumpărat 17 trenuri vicinale, amortizabile cu 17.138 franci elvețieni prin obligațiuni de 5 %. Ungaria avea trenuri vicinale pe acțiuni, în valoare de 673,000.000 erau plasate în Austria 22,000.000, Germania 256,000.000. Anglia 6,000.000, Belgia 17,000.000, Elveția 46,000.000 În total aceste împrumuturi de Stat aveau în străinătate acțiuni 327,000.000.

Nu știu care le-am răscumpărat, oare numai acele din străinătate sau și valoare de 323,000.000, care eră în Ungaria și cele 22,000.000 care erau în Austria. Aceste două din urmă, cred că se cuprind în rata anuală. Dar mai avem să răscumpărăm linia Lemberg—Cernăuț, a căror acțiuni sunt toate la Casa Rotschild. Am putea face o conversiune a rentei de 31,000.000 Sterline și a rentei de 2½ milioane Sterline din 1922 și totodată și a rentei externe din 1889—1923. Ungaria avea, înainte de anul 1867 să plătească o rată considerabilă Austriei și atunci au făcut împăcuirea aceste două state, că Ungaria să numai plătească rata integrală, ci numai o sumă anuală consolidată de 89 milioane Coroane. Având în vedere, că față de aceste State cota noastră pe 1926 a fost 623,500.000 și cota Cehoslovaciei pe 1926 e de 600

de milioane, ar trebui, ca cu ocaziunea consolidării să facem oareșicare revizuire. Renta germană e pe piața Londrei mai căutată pentru că aduce dobânda de $7\frac{3}{10}\%$ și dacă examinăm renta noastră din 1922, care aduce 4% , ne vom convinge, că este de bursa din Londra astfel căutată ca și aceasta rentă să aducă dobânda așa de mare, ca renta germană.

Părerea mea este, că un împrumut extern am putea realiza pe lângă o consolidare a rentelor ce le avem în străinătate cu un tip de 7% . S'ar putea aduce apoi și o lege, că renta nevândută din aceasta emisiune să se considere de avere activă a Statului. Pentru creditul intern fondul creanțelor neachitate ar trebui anul acesta cel puțin pe jumătate folosit, la plata rentei de expropriere, care rentă s'ar putea consolida cu renta refacerii.

Se impune o impozitare urcată a transmisiunilor în străinătate și a transmisiunilor din străinătate, pentru că în Zürich cele mai multe conturi sunt din România, și milionarii noștri cu predilecție fac depuneri în străinătate; și nu merite considerațiuni. Iar în ce privește băncile, pentru a urcă câștigul, iată și acuma ce fac: eludă legea devizelor. În Timișoara cine cumpără o cantitate cât de mare de devize ori valute efective: Schilling, Dollar, Franci elvețieni etc. și îi lasă băncii, rămânând aceasta sumă de valută forte în depunere, acela primește tot la 3 luni dobândă în aceeași valută forte, ce înseamnă la an în Lei o dobândă de peste 40% . Va să zică cel ce cumpără devize și le lasă în depozit nu cere permisiune, de la centrala devizelor pentru că banca care are drept să cumpere, îl acoperă. Valută străină efectivă oricine poate cumpăra și vinde. Transmisiunile sunt permise adesea pe minciuni.

Înainte de războiu o bancă care avea un capital de 30 sau 50.000 coroane aur, nu putea exista în Timișoara, Arad, Cluj. Astăzi o bancă cu un atare capital face concurența cea mai mare băncilor cu capital de 100,000.000. Este o situație ajutată de afurisitul comerț bancar și de specula ajutată prin câștigul diferențiar. Aceste bănci vând și cumpără devize pe care nu le au, vând și cumpără valute efective, pe care nu le posed și cei chemați la control pare că nu se pricep, la controlul băncilor. E timpul suprem, ca să ne îngrijim și de consolidarea băncilor. Ar trebui să schimbăm acea dispozițiune a legii de urmărire, în baza căreia o datorie întabulată înainte cu 20 ani, dacă debitorul e amendat sau are datoriile către stat n'are nici un rost. Prioritatea statului să fie fixată la un timp mai scurt sau mai lung pentru că fără fixare se oprește creditul.

Apoi execuțiile care le fac industriașii mari se pot amâna și pe 20 ani. Toate acestea se cunosc în străinătate, și dacă dorim o asanare financiară, trebuie să le delăturăm. În situațiunea noastră actuală orice represiune, orice restricțiune financiară, ori sancțiune e motivată, pentru că asta e unica cale, care va duce la o asanare financiară desăvârșită.

Te gânduri

*Atâtea fire de speranțe
Se torc prin sufletul meu blând,
Când vre-un amurg senin de vară
Mă lasă singur și visând.*

*Și cum se rump, când printre ele
Porneste dorul meu nebun,
Să-și țese amintiri trecute,
Ce le-a pierdut de mult pe drum.*

*Și de vre-o clipă mai senină,
Oprită'n zborul ei ușor,
Ar vrea să caute printre ele,
Ea nu mai dă de rostul lor ...*

*Și-așa mă pierd mereu în gânduri
Căutându-mi vre un dor iubit: —
Pustiu e câmpul unde paște,
Ear' eu-s atât de — părăsit.*

Victor Ungur

Cronici și însemnări

„Momente culturale și politice“ de Alex. Lapedatu.†

Cartea intitulată „Momente culturale și politice“, sunt cuvântările d-lui Alex. Lapedatu, fostul ministru al cultelor și artelor. În cuvântările Dsale se cuprind momentele culturale și politice cele mai de seamă ale vieții noastre naționale de după război.

Într'adevăr rară realizare de multe binefaceri, D-l Alex. Lapedatu istoricul și omul politic, a fost sortit să ducă la îndeplinire și se închege pe totdeauna actele principale ale vieții noastre bisericești.

Biserica străbună a Românilor, care în timpuri atât de vijelioase a fost scutul neamului, și-a ajuns apogeul prin reformele înțelepte ale zilelor trecute. Cât timp a stat d-l Alex. Lapedatu la departamentul de Culte și Arte s'au sfințit mai mulți ierarhi înțelepți, cari azi păstoresc în diferite margini ale țării, deasemenea s'a cimentat pe totdeauna viața bisericească prin ridicarea Bisericii ortodoxe la rangul de Patriarhat și prin investirea I. P. S. Patriarhului Miron.

Toate cuvântările d-lui Alex. La-

pedatu au o expresie clară, sunt cuvintele înțelepte ale omului concis, care a cunoscut bine trecutul bisericii și al culturii române.

Cetind cuvântările d-lui Lapedatu, găsim imediat pe istoricul care a pătruns cu mare pietate trecutul plin de suferințe a neamului românesc. Fiecare cuvânt e un document fidel a timpurilor noastre.

Pentruca cetitorul să-și facă o idee clară despre cuvântările d-lui Alex. Lapedatu, redăm o mică parte din cuvântarea pe care a rostit-o cu ocazia punerii pietrei fundamentale a bisericii catedrale ortodoxe din T.-Mureș.

„Unnou templu de laudă și închinare Domnului și Mântuitorului nostru începe a se zidi azi aci de urmașii acestor credincioși creștini, cari mai întâiu pe acest pământ al Daciei mame au adus sămânța învățaturii sale sublime, au răspândit-o și au păstrat-o în forma sa cea mai veche și mai curată — nealterată de schimbări și reforme ulterioare.

Credincioșii aceștia sunt fiii popo-

rului, care, șir lung de veacuri, a fost ținut în sărăcie și ignoranță, ca mai lesne să fie dominat și exploatat de cei ce au venit și s'au așezat pe urma lor în această binecuvântată patrie, bucurându-se, numai ei, de mulțumirea și fericirea pe care pământul acesta scump și dulce le poate da, ca îndeplacere, sub un regim de libertate și dreptate, de egalitate și echitate a locuitorilor săi.

Poporul acesta, poporul român, cu toate cruntele adversități ale soartei, și-a știut păstra cu particulară ardoare și cultiva cu înduioșetor tradiționalism formele credinței sale străbune numai în modeste, în umile lăcașuri de închinare, alungate de intoleranța și asuprirea stăpânilor de pe vremuri pe coaste de dealuri și pe sub margini de păduri, în timp ce acei ce trăgeau tot folosul trudei sale, cu avantajile ce li-le dădeau bogăția satisfăcătoare și cultura binefăcătoare, își înălțau mereu, în mijloc de orașe adăpostite și de cetăți întărite, falnice și monumentale temple.

Așa sa face că, azi încă, vizitatorii acestui clasic ținut al Transilvaniei pot constata cu uimire, cum poporul cel mai numeros și cel mai vechiu al său, cel mai devotat și mai statornic în credința sa, stă, și în privința locașurilor dumnezeiești, în urma tuturor celorlalte, — cum cu toate eforturile făcute, abia în câteva târguri numai a isbutit și el în cursul vremurilor mai noi să-și ridice altare de închinare, alături de cele ale compatrioților privilegiați, — cum, în fine azi chiar, când destinul istoric de acum aproape două mii de ani al neamului nostru s'a împlinit, cu cât de mari greutate și cu

cenespuse jertfe se poate ridica în aceste orașe și cetăți biserici proprii, pentru lauda și gloria Părintelui ceresc, care l-a scos din limanurile robiei milenare și l-a adus în pământul făgăduinței, în Canaanul libertății naționale“ . . .

Pentru a putea pătrunde întreaga operă culturală bisericească, desfășurată în ultimii ani, istoricul cultural, cercetătorul istoriei și vieții bisericești va ține seamă de cuvântările d-lui Alex. Lapedatu, căci ele sunt „Momentele culturale și politice“ ale neamului nostru.

C. R.

Autoritățile și Biserica. În legătură cu articolul nostru „Banatul religios“, comunicăm, că d-l prefect de Severin Romulus Boldea cu No. 19889/926. a adresat tuturor pretorilor și primarilor orașelor urbane un ordin, prin care insistă pentru o mai mare sollicitudine a autorităților comunale, față de cercetarea bisericii. „Constatăm, cu adâncă mâhnire sufletească, zice d-l prefect Boldea, că populațiunea noastră în timpurile din urmă tot mai mult se îndepărtează de bunele moravuri, îmbrățișând, cu o sete neexplicabilă, curente streine, otrăvitoare de suflete“. „Nu putem sta nepăsători . . . și d-l prefect împune primarilor, notarilor și chiar consiliilor comunale, delegației permanente, ca să iee parte în mod obligator la serviciile divine“. „Veți cunoaște că neglijarea unui astfel de obligament îl vom considera ca un *act contra intereselor de stat și-l vom judeca din acest punct de vedere.*“ Felicitările noastre d-lui prefect Boldea la o asemenea înțelegere a lucrurilor! Aici mai adaugăm, că pe cât știm, d-l comandant al Cercului de Recrutare din Timișoara, colonelul Negrea, la instrucția, ce o ține șefilor de garnizoane dela sate, le împune, să

meargă ei înșiși și să atragă cealaltă lume la Biserică! D-l colonel e neobosit în aceasta privință. Așa putem avea nădejde în viitorul Banatului!

* * *

In luna aceasta s'a făcut la Universitatea din Roma inaugurarea cursului de limba română, ținut de către profesorul Claudin Isopescu. Decanul facultății de litere, d-l Cordinaly, a adus salutul rectorului și a consiliului facultății; apoi d-l Isopescu a ținut o conferință, vorbind despre: „Poezia populară română“. La inaugurare au asistat numeroși studenți italieni, d-l Lahovary, ministrul României la Roma, împreună cu membrii legațiunii și întreaga colonie română.

* * *

In ziua de 31 Decembrie 1926 se împlinesc 37 ani dela moartea, la Iași, a marelui scriitor popular Ion Creangă. Cu această ocazie în centrele culturale se vor aranja alese festivități în memoria autorului: „Amintiri din copilărie“

* * *

In curând va apare în limba franceză primul volum din „Știința literaturii“, operă datorită d-lui profesor universitar Mihail Dragomirescu.

* * *

In numărul viitor, al revistei noastre va apare un articol interesant, scris de Lucian Blaga, actualmente atașat de presă la Varșovia.

Ziarul „Paris Soir“ a lansat un ciudat concurs literar: publică un roman: „Le baiser sous le masque“, fără a indica numele autorului și cere cititorilor să ghicească cine dintre următorii scriitori Henri Barbusse, Henri Béraud Pierre Bonardi, Francisc Carco, Gaston Chéreau, Maurice Dekobra, — este autorul.

* * *

Teatrale. Piesele care se repetă actualmente la Teatrul Național sunt: „Henric IV.“, In regia d-lui Soare Z. Soare și „Dama cu carnelii“

* * *

Săptămână trecută, Lugojenii au avut ocazia să asculte prin Radio debutul marelui Traian Grozavescu la opera din Berlin, care a jucat cu succes rolul principal din „Carmen“. Printre auditori am remarcat prezența mamei lui Grozavescu.

* * *

Partea artistică a revistei noastre se datorește cunoscutilui pictor bănățean, Virgil Simonescu.

* * *

Bernard Schaw a trimis o scrisoare ministrului plenipotențiar al Angliei, din Suedia, prin care-l roagă să accepte ca un ajutor al copiilor săraci, premiul său de 6500 sterline (premiul Nobel 1926), care în Lei face 6 milioane și jumătate.

Erată:

Pagina 13, rândul 3 de sus în loc de „Verinas“ a se ceti „Vezinas“, rândul 18 de jos în loc de „Sombaty“: „Szombaty“, rândul 6 de jos în loc de „basso“: „baso“, rândul 2 de jos în loc de „Pentinger“: „Peutinger“.

Pagina 14, rândul 10 de sus în loc de „împreună“: „îngreună“, rândul 12 de sus în loc de „bassorelieful“: „basorelieful“.

KOPROL

Purgativul Ideal
Das ideale
Abführmittel

„BARUCH“ GLASHOF

Bei jedem
Bedarf
erkundige Dich vorerst
ohne Kaufzwang
bei

„BARUCH“ GLASHOF, TIMIȘOARA

Banca Agrară Timișana S. p. A.
Centrala: TIMIȘOARA

Adresa Telegrafică: AGRAR.

Telefon: 6, 14-66, 16-74, 16-75

F I L I A L E :

Arad:

Adresa Electr.: Agrar
Telefon: 800, 801, 803

Sibiu:

Adresa Electr.: Filagrar
Telefon: 2-17, 2-18

Cluj:

Adresa Electr.: Filagrar
Telefon: 38

Afiliatiunea
**BANCA COMERCIALĂ ITALIANĂ
& ROMÂNĂ BUCUREȘTI**

Reprezentanța
**BĂNCII COMERCIALĂ ITALIANĂ
MILANO**

„VICTORIA“ HANDELS A.-G.
ORAVIȚA

Manufactur, Leder und Schuhgrosshandlung
Telefon 7.

Calorifer Zentral-
heizung

LENGYEL și SELENYI
Timișoara III.

Bulev. Mihai Viteazul 7. Telefon 19-12.

E. J. RADSCHITZKY

Articole pentru cinema
Mozikülönlegességek raktára
Kinospezialhaus

Timișoara, IV. Strada Preyer 3.

Schwäbische Zentralbank A.-G. Timișoara

Gegründet 1895.

Aktienkapital . . . . . Lei	20,000.000.—		Zentrale: Timișoara I. Piața Unirei 9.
Reservfond cca	18,000.000.—		Filialkassa „ IV. Str. Berthelot 9.
Spareinlagen	400,000.000.—		„ „ II. Piața Traian 3.

30 Filialen und Exposituren in der Provinz.
Günstige Abwicklung sämtlicher Bankgeschäfte.

TORINO FIAT AUTÓK

Modell 509, 501, 505, 510 és
519 a jelenkor legkedvel-
tebb és legolcsóbb márkája

Képviselőt

TICHY TESTVÉREK

autogarage

Timișoara, Str. Eminescu 6.

Telefon 11 - 26 és 7—84.

Temesvarer Serbische Sparkassa

Aktiengesellschaft Timișoara

Telegrammadresse: SERBANK

Telefon: 11-98, 14-94, 15-97, 23-13

Filiale: MODOS SHS.

Aktien-Kapital 5,000.000   Reservfond 3,000.000

Bankabteilung — Devisenabteilung — Holzabteilung

Banca Comercială S. A.

Kereskedelmi Bank rt. Kommerzialbank
A.-G. LUGOJ. Gegründet 1911. Telegr.-
Adr.: Blankonzern. Telefon 148 u. 261.
Autorisiertes Kapital 7,500.000 Emitiertes
Kapital 2,500.000. Reserven 1,000.000.

**Zum devisen- u. Valuten auto-
risiert.** Interessengemeinschaft mit:
Banca Marmorosch Blank & Co. A. G.
București und Temesvarer Bank und
Handels-A. G. Timișoara.

Besorgt sämtliche Bankgeschäfte.

GERŐ & COMP.

Fabrică de cutii   Dobozgyár
Papierwaren u. Kartonagen Fabrik

TIMIȘOARA

Rechte Begazeile No. 3.

EXEMPLARUL

LEI 35.

BANATUL

EXEMPLARUL

LEI 35.

REVISTĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ, SOCIALĂ

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET

Anul I. 1926

No. 10—12.

CUPRINSUL :

IN ACEST NUMĂR COLABOREAZĂ

FILARET BARBU
Dr. NIC. BRÎNZEU
MIHAIL GĂSPAR
NICOLAE JUCU

IULIU MOLDOVAN
MIHAI NOVAC
Dr. AUREL E. PETEANU
DOINA PETEANU

C. RUDNEAN
TRAIAN SIMU
OLIMPIA TEODORU
VICTOR UNGUR

Administrația pentru Timișoara și jur:
COLONEL WILHELM THIERRY
Timișoara, Piața Unirii 6.

Redacția și Administrația generală:
Editor-Prop. SIM. S. MOLDOVAN
Oravița (Județul Caraș)

ABONAMENTE: 1 AN 360. — LEI, IN AFARĂ DE BANAT 500. — LEI.

Ciocolată — Caramelle de lapte — Bonboane

AUR GOLD

Schokoladen — Milchkararmellen — Pralinen